National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A 0N4

National Library Bibliothèque Nationale
OCT 10 1985
NEWSPAPER DIVISION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 73 (3186) XXXIV aastakäik — Teisipäeval, 1. oktoobril 1985 — Tuesday, October 1, 1985 — Üksiknumbri hind 70 centi

Kõrgeim KGB ohvitser hüppas ära

Võis põhjustada ärahüppamiste ahela Lääne-Saksamaal

WASHINGTON — N. Liidu diplomaat, kes oli kõrgel kohal KGB salapolitseis on ära hüpanud Roomas ja jõudnud USA'sse, ütlesid USA salaluure ametnikud.

50-aastane Vitaly Dzhurtchenko tulevat jälle nähtavale eelolevatel kuudel ja kuigi USA ametnikud ei võinud seda kinnitada, võivat äsjane ärahüppamiste seeria Ida-Lääne vahel olla osa sellest ahelreaktsioonist, mille alustas Dzhurtchenko otsus rääkida Lääne salaluure teenistustele, mida ta teadis N. Liidu spioonidest nendel maadel.

Dzhurtchenko, kes oli esimene N. Liidu välisministri nõuniku ametikohal, oli ajutise ülesandega saadetud Itaaliasse. Ta kadus nähtavusest augustis pärast seda,

kui ta oli N. Liidu julgeoleku agentidele teatanud, et ta läheb Vatikani muuseume külastama.

Salaluure allikaist, kes rääkisid tingimusel, et neid ei identifitseerita, öeldi et ta oli olnud „tähelepanuväärsel ametikohal" KGB hierarhias ja tal oli üksikasjalikke teateid N. Liidu salaluureoperatsioonidest USA's ja mujal. Ta kadus põrandä alla, kus CIA agendid on teda viimasel kuuel nädalal kusagil USA's üle kuulanud.

Dzhurtchenko võivat olla kõrgeimal kohal olnud KGB ohvitser, kes hüpanud Läände pärast 1930-ndat,

kui kaks N. Liidu salaluure kindralit põgenesid Moskvast Stalini aegsel sõjaväe juhtkonna likvideerimisel.

Washington Times teatas, et Dzhurtchenko oli nr. 5 mees N. Liidu salapolitseis, kuigi salaluure ametnikud keeldusid seda kinnitamast.

Lühikest aega pärast Dzhurtchenko kadumist kolm kahtlusalust kommunistide agenti tundlikul Lääne-Saksamaa postil, kaasaarvatud spioonide püüdja Hans Joachim Tiedge põgenesid äkki Ida-Saksamaale.

14/15. septembril toimusid Kotkajärvel eesti gaidide ja skautide malevate nõupäevad. Pildil nõupäevadest osavõtjad.
Foto: Ervin Aleve

N. Liidu peaminister lahkus ametist

Viimane „vana kaardiväe" mees oli lahkunud „omal soovil"

MOSKVA — N. Liidu peaminister 80-aastane Nikolai Tihhonov, kes oli viimane „vana kaardiväe" mees Kremlis, lahkus „omal soovil" kohalt möödunud reedel. Teda asendas koheselt 56-aastane tehnokraat Nikolai Rõzhkov.

Tass ütles, et Tihhonov oli kirjas N. Liidu Ülemnõukogule teatanud, et tema tervis oli „viimasel ajal märgatavalt halvenenud" ja et arstid olid tal soovitanud minna oma töökohalt pensionile. Peaministri kohal ta on olnud aastast 1980.

Tema lahkumist ennustati juba siis, kui uue juhi Mihhail Gorbatshovi „uus luud" oli mõned kuud puhastustööd teinud, nii N. Liidus kui ka välisriikide vaatlejate poolt.

Vähemalt kümme ministrit on tänavu juba asendatud ja oodatakse veel teisigi lendavat, kui kommunistlik partei ja valitsus valmistuvad 27. partei kongressile tuleva aasta veebruaris.

Rõzhkovit peetakse kõrgemaks Gorbatshovi „leitnandiks". Ta on olnud kõrgemaks isikuks 54-aastase parteijuhi reformide teostamisel N. Liidu ühiskonnas. Tema ülendus peaministriks on üks mitmest Gorbatshovi plaanist tuua nooremaid mehi juhtkonda. Rõzhkov toodi 13-liikmelisse poliitbüroosse alles aprillis, kuus nädalat pärast Gorbatshovi juhikohale asumist. Varem oli ta olnud valitsuse plaanimajanduse osakonna esimehe esimene abi.

Peaministrina Rõzhkov valitseb 90 ministeeriumi ja riikliku komitee üle.

Ta võivat olla positsioonil nende majandusprogrammide reformeerimiseks, mis Gorbatshov ootuste kohaselt tegevat teatavaks veebruaris.

N. Liidu võimuvõitluses allub valitsus parteile ja tõeline võimukeskus on poliitbüroo, mida juhib Gorbatshov.

Poliitbüroo on kiiresti ümberkorraldatud pärast Gorbatshovi võimule pääsemist. Peamine rivaal Gregori Romanov suruti sealt välja, Andrei Grõmoko tehti uueks presidendiks. Mõlemad asendati Rõzhkovi ja Jegor Ligatsheviga, kes viidi poliitbüroosse ilma kandidaadiks olemata.

Tihhonovi loobumine aktsepteeriti formaalselt ülemnõukogu presiidiumi poolt, mille juhiks on president Grõmoko.

Presiidium oli märkinud Tihhonovi suurt panust N. Liidu majandusele ja sotsiaal-kultuurilisele arengule ning tema märkimisväärsele teenindusele partei ja riigi kasuks.

Tihhonov oli Leonid Brezhnevi tuttav juba õpilaspäevilt metallurgilises instituudis Ukrainas 1930. Ta tõusis peaministri abi kohale 1965, aasta pärast Brezhnevi võimule saamist.

Kanada alustab läbirääkimisi vabakaubanduseks USA'ga

Oma senise peaministri ameti raskeimal nädalal tegi peaminister Brian Mulroney parlamendis teatavaks, et ta on teinud kauaoodatud sammu ja avanud läbirääkimised USA presidendi Ronald Reaganiga vabakaubanduse üle. Mõlemal pool on avaldatud mitmesuguseid, sageli otse vastukäivaid seisukohti. Valge Maja tegi ka kohe teatavaks mõned oma eeltingimused, nende hulgas kanada tollitariifide kaotamise, USA investeerimiste kitsenduste kaotamise ja keskning provintsivalitsuste toetuste kaotamised ettevõtetele parema võistluse huvides.

Kanada suurtööstused toetavad peaministri plaani, aga paljud väiketööstused kardavad, eriti tekstiil- ja jalatsitetööstused. Ka on organiseeritud töölised sellele väga vastu, kuna nad peavad arvestama võistlusega kahe riigi tööstuste vahel.

Quebeci separatistid valisid uue juhi

MONTREAL — Separatistide partei Quebecis valis endale uue juhi, Pierre Marc Johnsoni, pärast seda, kui senine partei juht Rene Levesque astus oma kohalt tagasi.

39-aastane Johnson on 24-s Quebeci peaminister ja astub sellele kohale 17 aastat pärast oma isa, tollase Quebeci peaministri Daniel Johnsoni surma.

Rene Levesque ignoreeris uut peaministrit, jäädes eemale parteijuhi valimise konverentsist Montrealis. Ta polevat isegi saatnud kombekohast õnnitlustelegrammi. Johnson ütles, et ta esimeseks ülesandeks on tugevdada separatistide partei ühtekuuluvust ja arendada koostööd partei radikaalsete, Quebeci iseseisvust taotlevate rühmitustega.

Toronto Eesti Seltsil 325 liiget

TES jätkab omaseks saanud üritusi — Ajalookomisjon võis teatada „Eestlased Kanadas" jätkuteose ilmumisest

Möödunud neljapäeval toimus Eesti Majas tagasihoidliku osavõtuga Toronto Eesti Seltsi aastapeakoosolek. Koosoleku avas esimees J. Terts, mälestades aasta jooksul surma läbi lahkunuid vaikse leinaseisakuga. Koosoleku juhatajaks valiti Ermi Soomet, protokollijaks Leida Pajur.

J. Terts märkis tegevusaruandes eelmise aasta sügisballi, Eesti Vabariigi aastapäeva aktust sellele järgneva kohviga Eesti Majas, hästi õnnestunud III kevadpopurriid, raamatukogus e muretsetud uusi raamatuid, tostes sellejuures esile raamatukoguhoidja L. Pajuri tööd. On toetatud eesti lasteaeda, koole ja skautlikku noorust. Kogu aasta jooksul on üütud värvata uusi liikmeid, nii et liikmete arv tõusis 325-le.

Järgnevalt H. Lupp esitas eesti koolide aruande, märkides et möödunud aastasse langesid keskkooli 20. ja algkooli 35. aastapäevad, mida algkooli osas tähistati suure sünnipäevakringliga. Aastajooksul on toimunud kõik tavakohased üritused, väljasõiduga Montreali ja osavõtuga Eesti Vabariigi aastapäeva aktusest. Ka toimus ESTO-84 järelüritusena ülemaailmne kirjandite võistlus noortele; sissesaadetud tööd on praegu hindamiskomisjonis. Ka alustati eesti keele kursusega koostöös Eesti Õpetajate Ühinguga Kanadas, õpetajaks on Ellen Martens. Kursus oli mõeldud kanada koolides töötavaile noortele eesti õpetajaile. Kursus on jätkunud sel sügisel algkooli lastevanemaile. Ka on jätkunud õppe- ja noorte juturaamatute kirjastamine.

Möödunud aastal oli õppeasutustest läbi käinud õpilaste arv algkoolis 111, keskkoolis 49, gümnaasiumis 18 ja keelekursusel 30.

Toronto Koolivalitsuse ja föderaalvalitsuse toetuste abil on õppemaks hoitud võimalikult madalal. Õppeasutuse majandusaruanne näitas sissetulekute poolel $16.497,53 ja väljaminekuid $14.594,06. Kool tahab jätkata eesti keele ja rahvusliku meele kasvatamist ning viljelemist.

TES Lasteaia aruande luges ette L. Pajur.

Ajavahemikul 15. sept. 1984 kuni 11. maini 1985 oli lasteaias 99 last seitsmes klassis 15 kasvataja juhtimisel.

Kokku oli kevadel eelmiste lõpetanutega 416.

Majandusaruande esitas laekur Piret Komi. Selles oli tulude poolel $10.191,86, sellest liikmemaksude osa $1.905,00. Kulude poolel $9.534,60, mis jättis ülejäägiks $657,26. TES varanduste seis oli $22.224,03. Pärast revisjonikomisjoni protokolli lugemist kinnitati aruanne. H. Lupp tegi ettepaneku, et koosolek avaldaks juhatusele tänu hea majandusaastа eest.

Uues tegevuskavas nimetas J. Terts 16. nov. toimuvat TES pidu,

(Järg lk. 8)

Johannes Hint suri

Fotograafid pildistasid matusest osavõtjaid

10. septembril kl. 16 maeti poliitiline vang Johannes Hint Metsakalmistul Tallinnas. Matusele oli kogunenud suur rahvahulk, 300 ja 400 inimese vahel.

Joh. Hint, tuntud kommunistliku kirjaniku ja parteitegelase Aadu Hint'i vend, lõpetas Tallinna Tehnikaülikooli 1941. a. Oli 1961—66-ni Silikaltsiidi Teadusliku Uurimise ja Projekteerimise Üleliidulise Instituudi direktori asetäitja teaduslikul alal. Sai oma teadusliku töö eest N. Eesti preemia 1949. aastal ja Lenini preemia 1962. aastal. Sattus mõne aasta eest ebasoosingusse ja vangistati.

Johannes Hint oli juba vangistamise ajal haige. Sellegipärast sai ta väga range karistuse. Nagu paljud sõbrad kartsid, ei pidanud ta tervis vangilaagri oludele vastu.

Haiguse tõttu lasti ta vangilaagrist tagasi Eesti, kus ta viimase aja istus Patareis Tallinnas

kuni teda tabas surm neljapäeval, 5. septembril kell 12.30.

Hint kannatas soolestiku tsiroosi (kortsumine) all, mis tähendab, et toidu seedimine oli takistatud.

Metsakalmistu kabel ei suutnud kõiki matusekülalisi mahutada, vähemalt sada inimest jäi uste taha. Matusetalitus oli ilmalik, aga väga kena, ütlevad inimesed, kes sellest osa võtsid.

Seal laulis kvartett isamaalikke laule, peeti kõnesid ja mängiti viiulit.

Kohale oli tulnud kirjanikke ja tuttavaid koguni Moskvast. Matusekõnedes rõhutati, et Hint oli andnud kogu oma elu rahva heaolu tagamiseks ja et tema käitumine oli olnud kompromissitu.

Kohalikud vaatlejad olid üllatatud suurest rahvamassist matusel. Rahvamass kogunes hoolimata paljudest fotograafidest, kes oma kaameratega püüdsid kõiki matusekülalisi jäädvustada ja hoolimata sellest, et ettevõttest, kus Hint varem oli direktor (kooperatiiv Defibrator) ei lubatud rohkem kui 20 isikul matusest osa võtta.

Aga võib-olla olid Hindi viimsed sõnad levinud kiiresti mõne üksiku päevaga, mis möödus tema surmast matuseni:

— Ma tänan kõiki, kes tulevad minu matusele!

Aeglustused postiga

„Vaba Eestlasel" on viimasel kahel-kolmel nädalal olnud raskusi Kanada postiolude tõttu õigeaegselt lugejaini jõudmisel, kuigi minngit teadaolevat streiki või tööseisakut pole olnud. Nagu on mõnes osas siiski selgunud on posti sorteerimine aeglustunud lepingueelse surve avaldamiseks postivalitsusele, ka eesoleva suure töömahuse tõttu, kuna sorteerijad hoidvat tööd nädalalõppudeks, mil on ületöötunnil kahekordne tasu. Ajaleht on omalt poolt teinud kõik, mis võimuses ja lehed on alati postitatud meile ettenähtud ajal.

Kanada ärgu kasutagu N. Liidu tõendusmaterjali

OTTAWA — Kanada föderaalvalitsuse komisjon ei peaks mitte kasutama N. Liidu tõendeid sõjakuritegudes süüdistatute kohta, ütles Kanada parlamendiliige liberaal John Nunziata, kes on opositsioonipartei peaprokuröri kriitik. Ta soovitas, et konservatiivide valitsus keelaks ühemehe uurimiskomisjonil ettenähtud N. Liidu uurimisreisi, kus ta koguks andmeid kaheksa kahtlustatava vastu.

VARUGE PÄÄSMED ENNE 6. OKTOOBRIT

JÄRVALASTE „BRUNCH'ile"

Tartu College'i kohvik, Bloor'i sissekäik
Pühap., 20. okt. kell 2.30 p.l.

Hel. Leo Prii, 251-0737, Helmi Ründva, 494-8229,
Lembit Saar, 225-5532
Soe söök veiniga $17.00

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $54.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $68.—, poolaastas $37.— ja veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD:
üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN
Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Stokholmi Eesti Algkooli õpetajad. Klaveri taga Heli Siikanen, edasi Marje Tui-Lund, Leida Sulg, Mari-Anne Asker, Astrid Sirotkin, Tiiu Nurk, Aime Kask, Arno Broberg ja Richard Norvell. Puudub koolijuhataja Henno Kirikmäe. Foto: R. Tippo

Mulroney probleemid

Asja tähistas Kanada progressiivkonservatiivide partei oma võimuloleku esimest aastapäeva. Sel puhul võeti avalikkuses nii kirjas kui sõnas konservatiivide valitsuse tegevus peaminister Brian Mulroney juhtimisel analüüsiva ja vaatleva suurendusklaasi alla ning nagu juba ette võis arvata, ei olnud nende hinnangute tulemused konservatiividele kaugeltki roosilised ja meeliülendavad, vaid otse vastupidi: paiguti väga kriitilised. Leiti, et Mulroney ja tema valitsus tegid esimese valitsemise aasta kestel palju vigu, nad ei pidanud kinni valimiskampaania ajal antud lubadustest ning astusid sageli samme ja tegid otsuseid, mis ei heitnud varju ainult üksikutele ministritele, vaid ka peaministrile ja kogu valitsusele.

Need silmatorkavad ning üldsust häirivad kõrvalhüpped, mis olid sageli tingitud erialade ministrite kogenematusest ja oma võimupiiridest üleastumisest, kuid sageli ka valitsuse liikmete tagasihoidlikest riigimehe võimetest, on andnud opositsiooniparteidele rikkalikult materjali valitsuse atakeerimiseks. Ning need rünnakud on kujunenud paiguti väga teravaiks ja palavaiks, kippudes sageli ületama tavalise parlamendidebati piire. Ja praeguse olukorra taustal tundub, et konservatiivid ei ole veel lõpetanud oma aastapikkust õpipoisi perioodi, vaid jatkavad endiselt häirivate vigade tegemist, mis ei rõõmusta ainult opositsiooniparteisid vaid häirivad märgatavalt konservatiivide partei toetajaskonda laiemas ulatuses.

Konservatiivide valitsus Mulroney juhtimisel tuli esimese aasta jooksul kahtlemata toime mõningate silmapaistvate saavutustega viies tööpuuduse protsendi 11,6-lt alla 10,4 protsendile, suutes hoida inflatsiooni endiselt 4 protsendi piirides, vähendades pangalaenude intressimäära 13 protsendilt 10,5 protsendile, luues senisest tihedamad sidemed provintsivalitsusega, sõlmides Kanada lääneprovintsidega kokkulepped õlitööstusele uute aluste rajamiseks, rajades tihedamad sidemed Ühendriikidega Quebecis toimunud Reagan-Mulroney kohtumisel ning astudes samme kanada riigikaitse tõhustamiseks ning Kanada panuse suurendamiseks NATO-s. Need on kiiduväärsed saavutused, mis kinnitavad, et konservatiivid on pannud pidurid peale Kanada senisele minnalaskmise majanduspoliitikale ning hakanud sihikindlalt võitlema liberaalide endise „vabajooksu“ majanduse vastu.

Kuid plusside kõrval kerkivad üsna teravalt esile ka miinused. Mulroney valitsuse esimeseks komistuskiviks kujunes kaitseminister Bob Coatesi afäär. Põhiliselt oli kaitseminister Coatesi külaskäik ühte Lääne-Saksamaa alasti tantsijannade klubisse võrdlemisi süütu vahejuhtum, kuid opositsioon tegi sellest suure numbri ja Coates oli sunnitud lõpuks ametist lahkuma. Edasi järgnesid valitsuse töölepingute andmised firmadele, kus töötavad ministrite sugulased, sõpradele kohtade jagamised, vanusekindlustuse pensionide külmutamine vaatamata inflatsioonile, ebakindlad ja kõikuvad seisukohad sotsiaalkindlustuse küsimustes ja paljud teised probleemid. Opositsioon puhus põsed punni ka Ühendriikide jäälõhkuja „Polar Sea“ omavolilise reisi kritiseerimisel läbi Arktise vete, mida Kanada peab oma territoriaalveteks ehkki loo peasüüdlaseks on liberaalide endine valitsus, kes ei liigutanud pikkade aastate jooksul sõrmegi Kanada põhjaalade kaitse kindlustamiseks.

Etteheiteid Mulroneyle ja tema valitsusele ei tule siiski mitte ainult opositsiooni ridadest, vaid ka paljud konservatiivid ja viimastel valimistel parteile toetuse andjad on hakanud Ottawa poole vaatama kõhkleva pilguga. Küsitakse, miks Mulroney nimetas Kanada esindajaks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni sotsialistide liidri Stephen Lewisi, miks ta pani pikemaks ajaks kalevi alla surmanuhtluse uuesti rakendamise küsimuse, miks ta ei ühinenud majanduslike sanktsioonidega Nikaraagua kommunistliku valitsuse vastu, miks ta oli esimeste riigimeeste seas, kes hakkas Lõuna-Aafrika praegust antikommunistlikku valitsust kangutama ja miks ta loobus Ühendriikide maailmaruumi kaitsevööndi rajamise programmile toetuse andmisest. Neid küsimusi on veelgi ja nende esitajad kalduvad arvama, et Brian Mulroney sise- ja välispoliitilised tõekspidamised kalduvad paljudes küsimustes tsentrumist vasakule.

Kuid Mulroneyle ja konservatiivide valitsusele aasta jooksul kogunenud valudele ja vaevadele lisandub uue tegevusaasta alguseks uusi hädasid. Seal kummitavad esmajoones kahe Albertas rajatud panga probleemid. Üks neist pankadest Edmontonis tegutsenud Canadian Commercial Bank — lõpetas vaatamata valitsuse toetusele, juba oma tegevuse ning Calgarysse rajatud Northland Bank on sulgemise lävel. Opositsioon süüdistab valitsust, et see pole oma asju õieti ajanud ning hakkab nüüd maksumaksjate rahaga rahuldama nende pankade hoiuste omanikke. Omamoodi bisarne lugu, mis annab jällegi rikkalikku toitu opositsioonile ning aitab valitsust diskrediteerida on New Brunswicki kalakonservide tööstuse inimtoiduks kõlbatuks tunnistatud tuunikala konservide turustamine konservatiivide valitsuse kalandusministri Fraseri eriloal. Opositsiooni survel tõmmati kahtlased kalakonservid kaubamajadest tagasi, kuid praegu ei ole veel selge, kas see korraldus tuli kalandusministrilt või peaminister Mulroneylt.

Mulroneyl on veel kolm aastat aega uute valimisteni ja selleks ajaks peaks ta suutma näidata, kas ta on selge pilguga ja kindla sõnaga riigimees, kes on võimeline Kanadat läbi juhtima sise- ja välispoliitilistest tormidest. Peaminister on teinud selleks pingutusi, kuid tema ebakindel siia-sinna kõikumine, tehtud otsuste tagasivõtmine ja ümbertegemine ning vasakule kalduvad tendentsid, eriti välispoliitilistes küsimustes, ei ole teda lasknud paista soovitud ja oodatud valguses nendele paljudele valijatele, kes viimastel valimistel talle ja ta parteile oma hääled andsid.

Kui riigimeeste sõnad ja teod on üksteisega vastuolus, siis kaob selliste juhtide vastu usaldus. See oht ähvardab ka Mulroneyd kui ta ei suuda oma seisukohtadele kindlat suunda anda, konservatiivide parteile omastest tõekspidamistest kinni pidada ning usaldusväärset ja tugevakäelist valitsust moodustada.

K. A.

Varemeist majanduslikuks hiiglaseks

Jaapanist võib kujuneda suurem tööstuslik jõud kui USA

Vahetult pärast II maailmasõda alustas USA vabakaubandusliku ärifilosoofia rakendamist, surudes seda peale kõikidele mitte-marksistlikele riikidele, elimineerides tariife ja muid äri-tehingulisi takistusi ning propageerides kaupade vaba levikut riigist riiki.

Tegelikkus veeretas selle filosoofia edukale rakendamisele ette mitmesuguseid takistusi, millest võibolla kõige olulisem ja kõige lihtsamini kujuteldàv, ent hoopiski unustatud, oli järgmine põhitõde: kui kõikidel riikidel maailmas on õigus vabakaubandusele, siis kõige odavamate kaupade produtseerijad on need riigid, kes maksavad oma töölistele kõige vähem, ent samas valmistavad kvaliteetseid kaupu, uue tehnoloogilise maailma nõuete kohaselt. Teiste sõnadega: maad, mille töölised olid nõus töötama praktiliselt mitte millegi eest olid võimelised vallutama turge nagu USA, kus töötajad nõuavad ja ka saavad mailma kõrgemaid palku. Ainus viis kuidas säärases olukorras võistelda Jaapaniga oli produktiivsuse tõstmine, kuna palkade vähendamine oleks olnud mõeldamatu. Ühesõnaga: Aasia elustandard oleks pidanud tõusma ja USA elustandard langema, kuni oleks saavutatud teatud ekviliibrium või elustandardite tasakaal.

40-ne aasta jooksul pärast sõja lõppu on Jaapanist kujunenud majanduslik-kaubanduslik hiiglane, mille produktsioon on ületanud N. Liidu oma, olles teisel kohal maailmas pärast USA-d.

Kui Jaapani tööstus jätkab kasvamist sama kiirusega, siis on ta 20 aasta pärast suurem tööstuslik jõud kui USA.

Jaapanlased on välja arendanud valitsuse-tööstuse partneri-süsteemi, mis on ideaalseks näiteks, kuidas üht tööstusriiki juhitakse rahvuslikes huvides — süsteem, mis on kavandatud USA poolt pealesurutud globaalse vabakaubanduse liku süsteemi ekspluateerimiseks. Jaapanlaste bürokraatia võrk on sageli raskelt mõistetav välismaalastele, ent selles on vähemalt kaks nähtavat peategurit, mis mängivad tähtsat osa nende majanduslikus filosoofias.

Esimene on finantsministeerium, millel on kõigis tehinguis lõppotsuse tegemise õigus. See määrab jaajani vääringu (yen) väärtuse, hoides seda sihilikult madalal, et alandada eksportkaupade hindu.

See asutus õhutab hoiuste alustamist pankades ja investeeringuid ning suunab kapitali paigutamist firmadesse tema poolt kontrollitud pankade kaudu.

Ta määritleb lähtepunkti rahvusvahelise kaubanduse- ja tööstuse

(Järg lk. 3)

Lugejakiri

Põhikirja muudatused vajalikud

Mõtteid Sihtasutus Eesti Päevad Kanadas peakoosolekust 19. septembril

Paljud osavõtjad lahkusid koosolekult segaste ja rahuldamatute tunnetega. Esiteks oli absoluutselt segavaks ja ütlen, isegi lubamatuks tõigaks see, et ei olnud majandusaruandet liikmetele koos peakoosoleku kutsega välja saadetud. Pisikeses raalikirjas 7-leheküljelist aruannet, mis koosolijatele kohapeal jagati, oli lihtsalt võimatu samas läbi lugeda, kõnelemata sellest, et aruannet oma juhatuse liikmete ja organisatsiooni liikmetega läbi arutada. Nii jäi koosolekul ka kõikidel segaseks, millest aruande osas kõneldi. Häiriv oli eelarve puudumine, samuti punkt toetuste määramisest.

Ka oli võõrastav ilmne vaenulikkus Eesti Maja vastu. Väga imelik oli ka see, et Eesti Maja kahekordsele kirjalikule arvete sissesaatmisele vaatamata, ei oldud vahekordi selgitatud ega lõpetatud.

Imelik oli ka märkus juhatuse poolt, et ega Eesti Maja juhatus ometi ei kujutle, et ESTO VISIOON oleks Eesti Majas toimunud! Minu arvates ei kujutlenud seda küll keegi, sest igal senini toimunud Ülemaailmlistel Eesti Päevadel on Valguspidu, või kuidas keegi seda nimetab, toimunud selleks üüritud suurel areenal.

Valimiste juures ilmnes samuti paljudele häirivalt üllatav olukord, kui juhatus selgitas, et viiel organisatsioonil on põhikirja alusel õigus oma esindajad juhatusse saata ilma, et peakoosolekul, kui kõrgemal võimul oleks sõna olnud kaasa rääkida. Need viis organisatsiooni on: EKN, skautlikud org-id, sportlased/võimlejad, rahvatantsijad ja lauljad.

Minu teada olid kohapeal ainult kaks organisatsiooni poolt valitud isikut ja need olid Leo Puurits skautlikkude org-ide poolt (kirjalik volitus antud juhatusele) ja Kalju Jõgi, kelle esindajaks valimist kinnitas kohalolev EKN-u esimees Laas Leivat, kuid ka tema volitus oleks pidanud kirjalikult juhatuse käes olema.

Ma ei usu, et ülejäänutel oli kirjalik volitus, või isegi suuline olemas nendelt organisatsioonidelt, keda nad ütlesid end esindavat. Kontrollisin igaks juhuks paari võimlejate ja sportlaste organisatsiooni. Mõlemalt poolt öeldi mulle, et nende käest ei ole keegi volitust küsinud, ega ole nad ka kedagi eneste eest volitanud. Olen kindel, kui küsiksin sama küsimuse rahvatantsurühmadelt või laulukooridelt, saaksin sama vastuse. Ma ei ütle, et need isikud ei oleks tublisti töötanud, kuid — volitus on volitus.

Kuna juhatus otsustati valida 8-liikmeline pluss esimees eraldi üheksandaks ja viis inimest olid juhatusse saadetud või ise esindajaks hakanud, võis peakoosolek juhatusse valida ainult kolm isikut.

Selline olukord on absoluutselt tasakaalust väljas ja lubamatu. Kas need viis organisatsiooni on siis tõesti tähtsamad Eesti Päevade läbiviimisel kui teised? Kas näiteks teater ei olegi tähtis, või kunstnikud, või Eesti Liit Kanadas, või rahvakunst Etnograafilise Ringiga eesotsas, või Maakondlik Esinduskogu, või Eesti Maja, kes korraldab rahvapeo, või sõjamehed, või igasuguste kongresside esindajad ja paljud muud? Kui me kõik saadaksime juhatusse ilma igasuguse valimiseta oma esindajad!!!

Esimeste Ülemaailmsete Eesti Päevade algataja Robert Kreem ütleb põhikirja kohta: „Need punktid on esimeses põhikirjas sees sellepärast, et siis oli algus. Organisatsioonide osavõtt ja panus Eesti Päevadele ei olnud veel selge. Need punktid on ammu vananenud.“

Nüüd on viimane aeg Sihtasutus Eesti Päevad Kanadas liikmetel nõuda juba järgmiseks peakoosolekuks põhikirja muutmist ning omad soovid kirjalikult sisse saata, et juhatusel oleks aega muudetavad punktid arvesse võtta ja järgmisel peakoosolekul kinnitamiseks esitada.

Need punktid oleksid: 1) Peakoosolek valib ettenähtud arvulise juhatuse ja esimehe. 2) Endised esimehed kuuluvad juhatusse automaatselt ex officio, et kontinuiteet ei katkeks. 3) Ühelgi organisatsioonil ei ole eelistatud õigust oma esindajat ilma peakoosoleku poolt valimata juhatusse määrata. 4) Juhatusel on õigus moodustada vastavad vajalikud komisjonid.

Nendesse komisjonidesse kuuluksid ka eespoolnimetatud viie organisatsiooni esindajad. Peaasi, et komisjonides oleksid inimesed, kes on vastava ala inimeste poolt valitud. Nii saaks iga eriala inimesed laiemal alusel omi asju ajada, olgu nad siis võimlejad, lauljad, kunstnikud, rahvatantsijad või teatriinimesed.

E-e R.

Kommentaar

Spionaazhipalavik

N. Liit on oma ajaloos majanduselu organiseerimisel saavutanud kõike kergesti ja mugavasti: vili kasvab kapitalistlike riikide põldudel, tehnoloogia eest hoolitsevad läänemaailma parimad õppeasutused ja laboratooriumid. USA on neile andnud kõike — lihtsaimast vahendist komplitseerituima aatompommini ja maailmaruumi sõiduki plaanideni.

Ameeriklane on ärimees ja müüb kõike raha eest. Sakslaste tehnoloogia saladuste lähedale pääseb üksikute romantikajanuste naiste meelitamisega. Teised riigid müüvad ja kingivad oma saladusi nende kahe äärmuse vahel.

Prantsuse kontraspionaazhi agendid said käte N. Liidu tippsalajajaseks tembeldatud koopia nr. 1 KGB teaduse ja tehnilise spionaazhi osakonnast. USA analüüsijad kirjeldasid seda dokumenti, milles on detailselt toodud nõukogude edukad arenenuma tehnoloogia vargused USA'lt ja ta liitlastelt. See on olnud süstemaatiline ja laialt levinud spionaazhikampaania, mis vastavalt USA kaitseministri Caspar Weinbergeri väljendusele „on palju tõsisem riikliku julgeoleku probleem kui keegi on võinud varem arvestada“.

Nädalapäevad tagasi jätkuvate spionaazhiuudiste laienemisel Lääne-Saksamaal ja spionaazhivõrgu paljastamisel Inglismaal, ning Inglismaa ja N. Liidu vaheline spioonide vahetamine ja maalt välja saatmine on Weinbergeri arvates hoiatuseks ka N. Liidu spionaazhi vastu USA's.

Pentagon avaldas 34-leheküljelise spetsiaalse sisemise uurimisgrupi rapordi, milles oli jahmatamapanev hinnang N. Liidu püüdlustele saada Läänest sõjaväelisi saladusi. N. Liidu dokumendid olid tsiteerimata allikas USA rapordile, mis piiritlesid hoolikalt läbitöötatud kampaaniat spetsiifiliste tehnoloogiliste uuenduste kopeerimiseks, ostmiseks või varastamiseks N. Liidu kaitseministeeriumi agentuuride poolt.

Uurimisgrupp tegi kokkuvõtte, et Kreml kulutab 1,4 miljardi dollarit aastas sellisele spionaazhile ja teatas, et N. Liit ise arvestab oma tehnoloogilist saaki 10.000-le üksikesemele varustuse alal ja 100.000-le dokumendile igal aastal.

Prantsuse vastuluure agendid said selle nimetamata jäetud N. Liidu topeltagendilt 1983. Dokumentide hulgas oli aastaaruanne ühest N. Liidu valitsuse osakonnast — Institute for Inter-Agency Information (VIMI), mis vastavalt USA ekspertidele koordineerib salaluureagentuuride tegevust ja N. Liidu kaitseministeeriumi sõjatööstust.

Kui N. Liidu uurijad soovivad mõnda võtmeobjekti Lääne varustusest, siis VIMI annab selle töö ühele spionaazhiagentuurile nagu KGB ja koostab eelarve selle vajaduse teostamiseks. 1970-ndate aastate lõpul, näiteks lennunduse ministeerium andis elektroonilise koostisosa varguse, mida kasutatakse Ameerika tiibrakettides. KGB sai selle töö enese lahendada ja talle anti tegevuskapitaliks 170.000 rubla. Teisel juhtumil elektroonilise tööstuse ministeerium vajas Lääne varustust ühe elektroonilise aparaadi katsetamiseks, seekord oli eelarve 4,5 miljoni rubla. USA raport ei paljasta, kas neist kumbki operatsioon on õnnestunud, aga Pentagoni ametnikud ütlesid, et neil oli olemas tõendeid pealetükkivast nõukogude lähenemisest ja soovist kopeerida ühes teises piirkonnas.

Iroonia seisab sellejuures asjaolus et enamus tehnilisist raportidest, mis N. Liidu agendid on saanud Läänest on kergesti saadaval kui mitte-salajaseks tembeldatud dokumendid. Pentagoni eesmärk on sellejuures, ütles kaitseministri assistent Richard Perle, teha teadlikuks teadusliku ja tehnilise ühiskondade liikmed faktist, et on olemas suur ja hästiorganiseeritud nõukogude masinavärk, mil on eesmärgiks teadlaste ja inseneride kasutamine oma sõjaliste vajaduste ülesehitamisel.

Weinbergeril oli veel teine eesmärk, piirata N. Liidu diplomaatide arvu, keda lubatakse USA'sse. USA välisministeerium teatas, et USA's on 980 nõukogude diplo-

(Järg. lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

5. ja 6. okt.
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

12., 13. ja 14. okt.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

Etnograafiline Ring alustab tööperioodi

Etnograafiline Ring alustab talvist tegevusperioodi 17. okt. kell 6.00 õhtul Toronto Eesti Majas, klassiruum nr. 12, nagu senini.

Kaunis suvi on kadunud, aeg on alata uut sisetegevusperioodi. Etnograafilisele Ringile on see 15. tegevusaasta ja sellega siis ka juubeliaasta. Aastad on lennanud kiiresti tõhusas töös ja tegevuses.

Sellel sügisel algab töö vöökudumise kursusega. Vööde kudujaid on nii väheseks jäänud, et vöösid vaevalt äridest osta saab. Uusi kudujaid on hädasti tarvis, et pikk ahel ei katkeks. Need Ringi liikmed, kes vöökudumise kursusest ei soovi osa võtta, õpivad igasuguseid oskusi oma soovi järele või tegelevad muu tööga.

Palume kõiki seniseid Ringi liikmeid ja uusi liikmeksastujaid esimesest kokkutulekust kindlasti osa võtta. Nõuandeid saab nagu alati, töötundide ajal tasuta.

Etnograafilise Ringi juhatus

Kalamid Kneisel Halli muusikapidustustel

Bostoni sümfooniaorkestri algaastatel (orkester asutati 1881. a.) kutsuti 1885. a. orkestri kontsertmeistriks austria päritoluga tuntud viiuldaja Fanz Kneisel, kes samal aastal asutas omanimelise keelpillidekvarteti, mis oli esimeseks professionaalseks keelpillidekvartetiks Ameerikas.

Kneisel veetis suved oma kvartetiga Blue Hillis (Maine) kus ta asutas Kneisel Halli suvekooli ja pidustused, millest kujunes ameerika tuntud kammermuusikakeskus.

Endel ja Tõnu Kalam viibisid teist suve Kneisel Hallis, olles tegevad kammermuusika õppejõududena ja esinejatena õppejõudude kontsertidel. Tõnu Kalami ülesandeks oli muuhulmas ka Kneisel Halli tegevuse koordineerimine. 1. septembrist alates on ta kutsutud Kneisel Halli eksekutiivseks direktoriks.

MÜÜGIL

NAER ON TERVISEKS

Tõestisündinud lugusid ja kõdijutte

Koostanud JÜRI NÕGES, Pildid MIHKEL ALAS

Hind $8.—, saatekulu 70 c

Müügil Vaba Eestlase talituses

Kommentaar

(Algus lk. 2)

maati, suurim saatkonnaliikmete arvuga ÜRO's. Vastupidi on USA'l N. Liidus ainult 214 inimest. Tavaliselt on 25—30% saatkonna koosseisust KGB ülesannetes, ütles endine CIA ametnik George Carver, kuid teised aitavad spionaazhile omalt poolt kaasa.

USA välisministeerium on vastu sellisele piiramisele, aga Weinbergeril on liitlasi parlamendis. Kongress on juba vastu võtnud muudatuse, Senatis on William Cohen ja Patrick Leahy nõudnud, et USA võtaks vastu plaani võrdsustada mõlema riigi diplomaatide arv. Sellejuures Perle eitas, et Pentagoni ofensiiv oleks kuidagi tehtud varjutamaks Reagani kohtumist novembris N. Liidu juhi Mihhail Gorbatshoviga.

Elav tähelepanu N. Liidu spioonide tegevusele mitmes riigis, lisaks eelmistele on ka Kreekast venelane välja saadetud, on tõstnud N. Liidu spionaazhi maailma tähelepanu fookusse. Aga see kinnitab asjaolu, et N. Liidule on kergem varastada kui ise tehnoloogiliselt valmistada mõnda tänapäevases tehnoloogias juba tavaliseks saanud toodet või selle osa.

HA

Eesti Ohvitseride Kogu liikmed, nende abikaasad ja külalised Kanada sõjaväe õppeasutuste maa-alal (Canadian Forces Base Borden) Worthingtoni pargis II maailmasõja aegse saksa tanki Pantheri ees ja tankil. Foto: J. Säägi

Tutvuti Kanada sõjaväebaasiga

Eesti Ohvitseride Kogu väljasõit

Eesti Ohvitseride Kogu Kanadas korraldas 18. sept. suvise väljasõidu ja tutvumisreisi kapten T. Nõmmiku juhtimisel Barrie linna lähedusel asuvasse Kanada sõjaväe baasi (Canadian Forces Base Borden). Kokku oli osavõtjaid 48.

Peale EOK esimehe R. Viksteni tervitust ja mõningate juhtnööride andmist andis ta reisijuhi ameti üle T. Nõmmikule, kes jäi reisijuhiks kuni Base Bordenist lahkumiseni.

Bordeni baasis andis kpt. Nõmmik seletusi. Esimeseks oli sõjaväe-kartser, siis väike kirik,

kus pastor Nõmmik olevat kolmed leerilapsed õnnistanud.

Edasi oli mitmesuguseid sõjaväe õppeasutusi, mille juurde kuulus hambaarsti kool jm. Koole olevat kokku 13—15 eriväeliikide ohvitseridele. Igal pool majade ees ja parkides oli näha I ja II maailmasõja aegseid tanke ja suurtükke, tanki- ja õhutõrje relvi.

Baasi muuseumis oli palju I ja II maalmasõja aegseid relvi, aumärke ja varustust. Väga täielik oli Saksamaa oma, kus oli palju tuttavaid riste. Kanada sõjaväe juhtide portreesid. Vähe maad eemal asus soomusmasinate muuseum, kus oli ka suur veoauto milline sõidab vee peal; see olevat olnud kasutusel II maailmasõja ajal Hollandis.

Lõunasöögi ajaks viis buss osavõtjad ohvitseride söökla juurde. Juba Torontos ütles T. Nõmmik, et ohvitseride kasiinosse ilma lipsuta sisse ei pääse,

ta oli oma lipsude tagavarast kaasa toonud kuus lipsu ja jagas need osavõtjaile välja.

Üks taibukas daam oli oma abikaasale oma kaelarätikust lipsu sidunud. Mõned olid siiski veel ilma lipsuta, kuid kapten Nõmmik „klaaris" asja ära ja kasiinosse võis ka ilma lipsuta sisse pääseda.

Kasiino eesruumis ootas eestlasi brigaadi-kindral O. Hanson'i adjutant kapten Wayne Hilehay, kes tervitas ja andis edasi kindrali tervitused ning vabanduse, et tal polnud võimalik külaliste hulgas viibida. Peale sööki andis kapt. Nõmmik kapt. Hilehay'le üle Eesti Ohv. Kogu kingituse, eesti õllekapa, kindral Hansonile edasi andmiseks.

Peale sööki tegi buss kapt. Nõmmiku juhtimisel ringsõidu baasi maa-alal, vaadeldi laskeradu, lennuvälju jne.

Viimane peatus tehti baasil asuva äri ees, kus varustati end suveniiride, maiustuste ja muu vajalikuga.

Siin võttis juhtimise üle Eesti Ohv. Kogu sekretär E. Reinas, kes viis sõitjad kaasvõitleja August Pärna kodusse looduslikult ilusas 83 Eight Mile Pointis.

Siin puhuti sõjakooli- ja lahingukaaslastega mõnusat juttu, lauldi sõdurilaule O. Haameri suupilli saatel. Üks Sangastest pärinev ksv. laulis isegi Sangaste laulu soolona.

Enne lahkumist andis E. Reinas pr. Pärnale tänu-täheks pakikese, kogu esimees ütles pererahvale kõikide nimel tänu vastuvõtu ja pakutu eest, sooviti head jällenägemist ning alustati tagasiteed.

Enne Torontosse jõudmist R. Viksten tänas reisijuhte T. Nõmmikut, E. Reinast, sõidu korraldajat E. Silma ja kaasasõitjaid lõbusa olemise eest.

J. S-gi

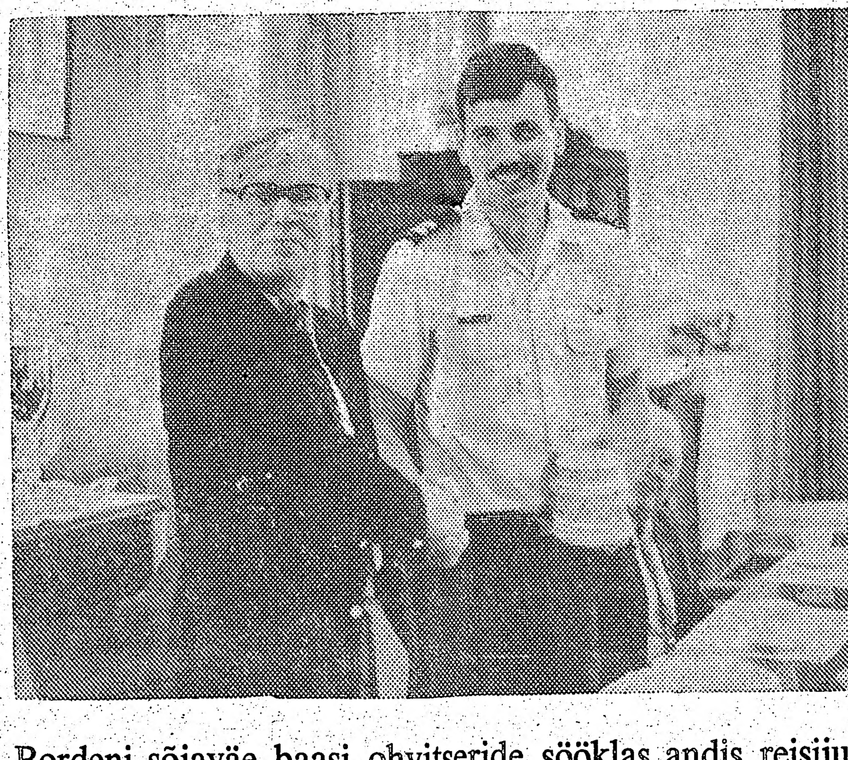

Bordeni sõjaväe baasi ohvitseride sööklas andis reisijuht kapten T. Nõmmik Eesti Ohvitseride Kogu kingituse — õllekapa brigaadikindrali adjutandile kapten Wayne Hilehay'le üle kindralile edasi andmiseks. Foto: J. Säägi

Varemeist majanduslikuks hiiglaseks

(Algus lk. 2)

ministeeriumi aktsioonidele maailmaturul.

Rahvusvahelise kaubanduse ja tööstuse ministeerium on originaalne ja ainupärane jaapani leiutis. See määritleb, milliseid tööstusharusid tuleks laiendada ja milliseid turge teatud maadel penetreerida.

Vahel teeb see ministeerium ka vigu, nagu juhtus terase- ja laevaehitustööstusega, mida laiendati liig kiiresti ja mille kapatsiteet on nüüd liig suur konkurentsi tõttu Lõuna-Koreaga.

Sagedamini aga juhtub, et ministeerium lihtsalt likvideerib teatud tööstusharu, mis ei suuda teiste maadega võistelda ja asendab selle mõne teiselaadilise, tasuva tööstusega.

Kiushiu saarel oli kunagi 200.000 söekaevurit, nüüd on neid 7000, kuna sisseveetud süsi on odavam. Söetööstuse asemel on Kiushiust kujunenud elektroonilise tööstuse keskus — loomulikult ministeeriumi korraldusel.

Jaapanlaste senine edu turgude vallutamisel annab neile võimaluse järgmise sammu astumiseks.

Tohutud ülejäägid eksportkaubandusest võimaldavad neil teha investeeringuid Kesk-Idas ja Ameerikas.

Turu võitmisele järgneb täielik kontroll. Ainult Los Angelese piirkonnas on jaapanlased kas asutanud või ostnud 1500 ettevõtet, samuti kontrollivad nad märkimisväärset osa USA pangandusest. Samas ei mängi USA mingit osa Jaapani rahaturul.

On ju tõsi, et USA on viimase kuue aasta jooksul loonud 6 miljonit uut töökohta, ent need on enamuselt teenindusliku ja mitte produtseeriva iseloomuga. Tegelikult on USA kaotanud masinaehitus-tööstuses 288.000 kohta, terasetööstuses 439.000 kohta, peenmetallide tööstuses 241.000 kohta ja tekstiiltööstuses 185.000 kohta. Kokku on viimase kuue aasta jooksul USA kaotanud 1.834.000 töökohta.

Kogu sellest komplitseeritud majanduslikust pildist koorub välja kolm põhilist tõde:

— tohutu koormus, mis on asetatud ülehinnatud USA dollarile;

— Jaapani ebaõiglased kaubandusmeetodid oma regulatsioonidega, juhtnööridega, kitsendustega ja kvootadega — kõik kavandatud Jaapani siseturu kaitsemiseks. Jaapani väliskaubanduse poliitikaks pole mitte osaline turgude vallutamine, vaid täielik maailmaturu domineerimine;

— kolmas tõde on kõige tõsisem ja pärineb inseneridelt:

jaapanlased on väga, väga head ja nii mitmelgi alal tehniliselt ameeriklastest paremad. Nad on briljantsed ja töökad, hindavad haridust võibolla enam kui ameeriklased ja on õppinud haridust rakendama.

Jaapan on jõudnud oma majandusega neljakümne aasta jooksul kaugele ja tema edukäigul ei näe veel lõppu olevat.

Ukrainlasest politseinik deporteerimisele USA'st

Floridas elavale 62-a. ukrainlasele Bohden Kozly'le tehti teatavaks, et ta kuulub deporteerimisele, kuna ta on olnud II maailmasõja ajal, mil natsid okupeerisid Ukraina, politseiteenistuses.

Deporteerimise otsuse teatas kohtuministeerium, süüdistades meest, et ta on olnud politseinikuna segatud süütute eraisikute tagakiusamises ja mõrvamises. USA-sse asudes salgas ta oma tegevuse politseinikuna. Ministeeriumi ja deporteerimisteade ei märgi maad ega kohta, kuhu mees deporteeritakse.

Toronto Eesti Ühispank

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Ühenduses on jõud!

TÄHELEPANU!

PANK ON AVATUD TEISIPÄEVA ÕHTUTI

esmaspäeva õhtu asemel

ALATES 15. OKTOOBRIST

Informatsiooniks helistada: 465-4659

Uus juht murrab reegleid

Kas Gorbatshov paneb aumärgid põlu alla?

Uus N. Liidu juht Mihail Gorbatshov on väga ettevaatlik oma poliitilise programmi esitamisega — seda olevat oodata sügisel. Küll on ta oma käitumisega purustanud terve rea N. Liidus kehtivaid reegleid ja tabusid.

Mihail Gorbatshov kuuldavasti „vilistab" julgeolekureeglitele. Ta sõidab ringi avatud akendega autos, hüppab spontaanselt rahva hulka, nii et „julgeolekumehed" talle järele ei jõua. Ta esineb lõbusana ja humoristlikuna ja on sellega „veedelnud" nõukogudelasi samuti, kui ta tegi seda välismaalastega ja ajakirjanikega.

Gorbatshovi stiili vähem meeldiv omadus on N. Liidu asjameeste vaatekohalt asjaolu,

et ta „plaanidest" kinni ei pea, vaid võib ootamatult kerkida üles siin ja seal avalikes paikades või käitistes.

Peale selle ei kanna Gorbatshov rinnal aumärke — ka mitte pidulikel puhkudel (välja arvatud Ülemnõukogu liikme märk). See tekitab kontrasti teiste N. Liidu võimumeestega, kelle juures aumärkide kultus (eriti sõjaväelaste puhul) on võtnud ulatuse, mis meenutab musti võimukandjaid pimedas Aafrikas. Tuleb ära oodata, kas kuuerindade puhastamine hakkab levima ka teiste juhtide juures või on Gorbatshov sunnitud tegema järeleandmisi selles osas.

EPL.

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$54.—	$68.—
Poolaastas	$30.—	$37.—
Veerandaastas	$16.—	$19.—

I KLASSI POSTILE LISADA SAATEKULU JÄRGMISELT:

I klassi postiga (kiripostiga):		Kanadas	USA-s
aastas	$59.—	+ $42.—	$47.—
poolaastas	$32.—	+ $21.—	$24.—
veerandaastas	$17.—	+ $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $132.—, poolaastas $69.— ja veerandaastas $36.—

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja pangatshekk või rahakaart kirjutada FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .... 19.......... Tellimise katteks lisan $.......... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ....

Aadress ....

LAHKUS MEIE ARMAS SUGULANE

HILMA TAALBERG

Sündinud ROORAND

* 27. märtsil 1913
† 26. septembril 1985

Mälestavad leinas

ÜLO ROORAND perekonnaga
VOLDEMAR AVARLAID
TUI McRAE perekonnaga
SUGULASED Inglismaal ja Eestis

Armast

HILMA TAALBERG'i

mälestavad kurbuses

ELLA ja JUHAN KESAMAA

Armas

HILMA

mäletan Sind kaua, kaua

AGGIE

LAHKUS MEIE KALLIS EMA, VANAEMA JA VANA-VANAEMA

MARIA TOOME

sündinud GROSS

Sündinud 9. märtsil 1889 Kärus
Surnud 28. septembril 1985 Kohtla-Järvel

Sügavas leinas

AINO ja TIIU Kodu-Eestis
MAI ja ALEKS
HILJA ja MAX
HEINO ja LINDA
TIINA
PEETER ja JULIE
MIHKEL ja KAILI

Kas ema südant tunned Sa,
nii õrn, nii kindel, muutmata . . .
Puhka rahus!

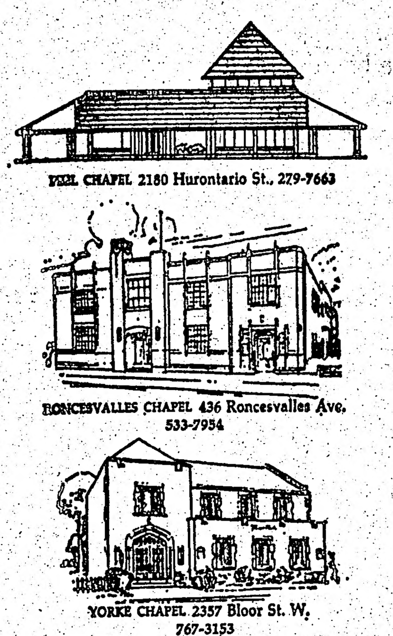

Turner & Porter FUNERAL DIRECTORS LIMITED

Off-the-Street Parking at all Chapels.

Meeldiv, väärikas ja individuaalset tähelepanu osutav teenimine.
Oma parkimisplatsid kõikide matusemajade juures

Armast

HILMA TAALBERG'i

mälestab kurbuses

NOSTRA DOMUSE pere

Armast sõpra

HILMA TAALBERG'i

mälestab

ILSE STIMMER

LAHKUS MEIE ARMAS ISA JA VANAISA

ERIK HOPP

Sündinud 27. juunil 1909 Peterburis
Surnud 28. septembril 1985 Torontos

Mälestavad leinas

MARIKA ja PAUL
ERVIN ja TIIU
PAUL jr. ja ENN
TUULA ja JAAN

Salajased läbirääkimised Kremlis

NEW YORK (AP) — Edgar Bronfman on esimene Juudi Maailmakongressi president, kes on pidanud läbirääkimisi Kremli juhtidega. Moskva ajalehed ei maininud Bronfmani külaskäiku Kremlisse 9.—10. septembril ja see tuli avalikuks, kui Iisraeli välisminister Yitzhak Shamir seda kiritiseeris ühes iisraeli ajalehele „Jerusalem Post" antud intervjuus.

Sama ajaleht teatas ka, et Bronfman olevat viinud Mihhail Gorbatshovile sõnumi Iisraeli peaministrilt Shimon Peres'lt taastamaks diplomaatilisi suhteid kahe riigi vahel.

Puhka rahus, unustamata armas sõtsetütar

Lilli Adeline Reemets

Sündinud JAKOBSON

Leinab

onutütar HILDA

ARMSAT

ERIK HOPP'i

mälestavad leinas

AINO ja NIGUL
ANN ja TOOMAS
MADIS ja MARJE

Leinateateid

Eestis suri Akeliina Pors.

Gotlandi saarel suri 100 aasta vanuses Katarina Enkel, sündinud Vormsis.

USA-s Killingworthis suri 11. juulil Edward Kyder, sündinud 7. augustil 1918.

Kuressaares suri 12. juulil Aleksander Toomson, sündinud 1898 Atlas.

Paides suri 7. juunil Eike Saar Mikalai, sündinud 24. märtsil 1931 Tarvastus.

USA-s Somersetis suri 24. juulil Alfred Uudna, sündinud 6. mail 1905 Sauel Harjumaal.

Stokholmis suri 7. juulil Helmut Pagi, sündinud 10. juulil 1911 Järvamaal.

Göteborgis suri 23. juulil Lembit Nõmmeots, sündinud 8. mail 1906 Tartus.

Rootsis suri 3. juulil Eduard Jalap, sündinud 1. jaanuaril 1923 Vana-Kuustes Tartumaal.

Stokholmis suri 23. juulil Hilda Mathiesen, neiuna Lossman, sündinud 17. juunil 1891 Sindis.

Göteborgis suri 23. juulil kunstnik Lembit Nõmmeots, sündinud 1906 Tartus.

Austraalias suri 24. juulil Marie Kikkas, neiuna Jürgenson, sündinud 10. aprillil 1891.

Sydneys suri 23. juulil Ina Mikkel, sündinud 12. mail 1892 Eestis.

LINDA KALLAS't

leinavad

V. PUNA
V. PIKKAND abikaasaga

Murray E. Newbigging Ltd.

Matusebüroo

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8862

Armast

LEIDA TALVING'ut

mälestavad leinas

HERMAN ja MAIMU RIST

LBERG'i

Kurbuses

ja JUHAN KESAMAA

A

an Sind kaua, kaua

AGGIE

LBERG'i

rbuses

RA DOMUSE pere

LBERG'i

TIMMER

stamata armas sõtsetütar

line Reemets

nud JAKOBSON

nutütar HILDA

LLAS't

NA

KKAND abikaasaga

VING'ut

leinas

MAN ja MAIMU RIST

Kallis sõber

ALEKSANDER KOMPUS

surnud 23. augustil 1985 Stokholmis

Leinavad

VIRVE ja ARNO JÄRVISTE
OLGA ja EDUARD RIISNA
VOLLI TAMMEMÄGI
KARL TAAGEPERA
ELLET ja JAAN WAIN

Armast koguduseliiget

ELENA SOOPALU

mälestab

Et teiegi oleksite,
kus mina olen.
Joh. 14:3

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

Prof. P. Arumaa uurimuse viimne osa ilmus

Heidelbergis asuv Carl Wintheri kirjastus on trükis avaldanud Stokholmi ülikooli ja E.V. Tartu Ülikooli endise õppejõu Peeter Arumaa ühe viimase teose, vana slaavikeelse grammatika kolmanda osa, vormiõpetuse. See jäi kadunud professoril korrektuuri osas pooleli surma tõttu. Kirjastus on omal algatusel korrektuuri lõpetanud. Sellega on nüüd meie tuntud õpetlase „Urslawische Grammatik" kõik kolm osa ilmunud. Neiks osadeks on — Vokalismus, Konsonantismus ja Formenlehre.

VES

Lääne-Saksamaal uusi arreteerimisi

KARLSRUHE — Veel kaks kahtlusalust arreteeriti Lääne-Saksamaal, kes on seotud üha laiemaid mõõtmeid võtva spionaazhilooga. Nüüd on arreteeritute või ärahüpanute arv tõusnud 11-le. Üks arreteerituist oli spiooni vend, kes hüppas Ida-Saksamaale septembri alul.

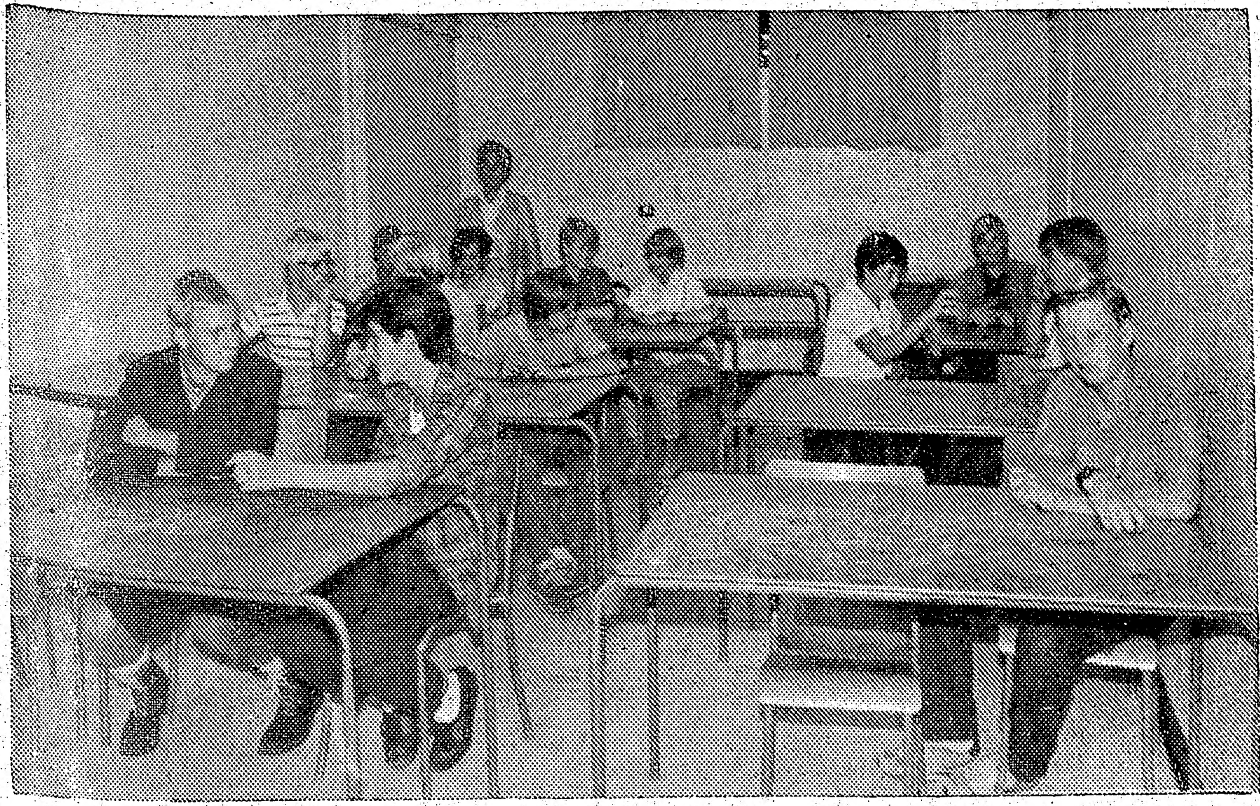

Eesti Keskkooli II klassi õpilased ja klassijuhataja Endla Komi tänavuse kooliaasta esimesel koolipäeval. Foto: Vaba Eestlane

KIRIKUD

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto, Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 6. okt. kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS kell 1 p.l.

Pühapäeval, 13. okt. kell 4 p.l. JUMALATEENISTUS. Pärast jumalateenistust valguspiltide esitamine Esto '84-st hr. E. Eerme kogust.

PIIBLITUUNID ALGAVAD kell 3 p.l.

Pühapäeval, 20. okt. kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS. Algab pühapäevakool.

Pühapäeval, 27. okt. kell 4 p.l. LÕIKUSTÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS. Laulab koguduse segakoor Asta Ballstadti juhatusel. Kohvilaud ja koguduse käsitööringi VÄIKE LOTERII.

Koguduse segakoori harjutused esmaspäeviti kell 7 õhtul kiriku saalis.

Õpetaja kõnetunnid teisipäeviti kella 6—8 õhtul ja neljapäeviti kella 2—8 õhtul.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 hommikul kuni kella 8 õhtul.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Evangeeliuminädala kuulutusõhtud:

Neljapäeval, 3. okt. kell 7.30 õ.
Reedel, 4 okt. kell 7.30 õ.
Laupäeval, 5. okt. kell 7.30 õ.
Kõneleb Jaanus Kärner, lauluettekandeid.

Pühapäeval, 6. okt. kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile. Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Jaanus Kärner, laulab koor Ülo Lindströmi juhatusel. (Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS. Kõneleb Jaanus Kärner.

Teisipäeval, 8. okt. kell 11 homm. pensionäride ja vabade palvekoosolek.

Kolmapäeval, 9. okt. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848

Organist dr. Roman Toi

KOGUDUSE AASTAPÄEVA JUMALATEENISTUS 6. oktoobril kell 11 hommikul. Teenib õp. E. Heinsoo. Solist Õnne Laikve. Pühapäevakool, leerieelsed. Jumalateenistusele järgneb PIIBLITUND kirikus. Kõik kutsutud!

JUMALATEENISTUS pühap., 13. oktoobril kell 11 homm. Teenib õp. Heinsoo.

Reedel, 18. oktoobril PÜHA VAIMU SEMINAR: loengud, arutelu, sõnavõtud, kl. 2—5 p.l. ja 6—9 õ. Kõnelevad õp. Valdeko Kangro ja õp. E. Heinsoo. Õhtueine. Eelregistreerimine kantseleitundide ajal ning enne ja pärast jumalateenistust. Kõik südamest kutsutud!

VANEMATE KOGUDUSELIIKMETE ja PEREKONDSETE KIRIKUPÄEV pühapäeval, 27. oktoobril — Usupuhastuspühal, kell 11 hommikul. Teenivad mõlemad õpetajad. Laulab Cantate Domino dr. R. Toi juhatusel. LEERI ALGUS (registreerida õpetajatele). Pärast jumalateenistust all saalides kohvilaud ja eeskava.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kell 9.30 hommikul. Pühapäevakool.

LEERI ALGUS pühapäeval, 27. oktoobril kell 11 hommikul, jumalateenistusega. Järgneb 1. leeritund.

Õpetajate kõnetunnid kolmapäeviti kl. 9.30—12 päeval ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.

Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühap., 6. okt. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Teenivad A. Ehasoo ja E. Kiil New Yorgist. Issanda laud.

Kolmap., 9. okt. kell 7.30 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Pühap., 13. okt. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Teenivad A. Turve ja E. Saraoja.

Kolmap., 16. okt. PIIBLI-PALVETUND kell 7.30 õ.

Pühap., 20. okt. kell 11 homm. LÕIKUS-TÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS. Lauluettekandeid. Köögiviljade väljapanek.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639

Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE"

raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval, 6. okt. kell 10.15 homm. pühapäevakool noortele ja täiskasvanuile, kell 11.00 lastele.

Kell 11.00 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid, noortekoor Ch. Kipperi juhatusel. Issanda surma mälestamine.

Kell 6.00 õ: „PIIBEL JA PÜHITSUS", K. Raid.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario

Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühap., 6. okt. kell 2 p.l. — KODUMAALT LAHKUMISE TÄHISTAMISE JUMALATEENISTUS Peetri kirikus. Teenib ja jutlustab praost E. Lepik. Laulab koguduse segakoor G. Raagi juhatusel. Laululehed.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik. 619 Sherbourne St.,
Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).

Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.

Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

Lõikus-tänupüha JUMALATEENISTUS armulauaga on pühapäeval, 6. oktoobril kell 3 p.l. Laulab koguduse ansambel. Pärast JUMALATEENISTUST on koosviibimine kohvilauas. Ettekandeid.

ÕPETAJA KÕNETUNNID on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS

Kirik: Redeemer Luteri kirik
(Bloor ja Indian Rd.)

Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2
Tel. 483--2478 ja 1-527-0410

Pühapäeval, 6. oktoobril kell 17.00 LÕIKUSTÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS armulauaga Toronto kirikus.

Lõikustänupühal, esmaspäeval, 14. oktoobril LÕIKUSTÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS VIRGINIA UNITED KIRIKUS, Hwy 48 & Royal Beach Rd.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: igal neljapäeval kell 18.00—19.90 omas kodus, 501 Davisville Ave., Torontos. Igal esmaspäeval kell 18.00—19.30 Hamiltoni kiriklas, 3 Mapleside Ave., Hamilton, tel. 527-0410.

Eesti ja põhjamaade etnograafia

Simon Fraseri ülikoolis alustati jälle eestiainelise õppetööga

Eesti Kultuuri Ühing Kanadas (EKÜK) korraldusel toimuv krediitkursus Simon Fraseri ülikoolis Suur-Vancouveris algas 5. septembril kümnekonna kuulajaga, neist 5 krediitüliõpilast. Seekordseks teemaks on „Ethnography of the Estonian and Balto-Scandinavian Regions" dr. phil. Juta Kõvamees Kitchingu juhatusel.

Rahakogumise aktsioon kingistatud õppetooli loomiseks Simon Fraseri ülikooli juurde jätkub ja me loodame, et see mitte väga kauges tulevikus teoks saab. Aktsiooni korraldaja ins. Lembit Pütsep on head tööd teinud ülekanadalises ulatuses, kuigi pearõhk langeb „oma küla" lahketele annetajatele.

EKÜK sügisene loenguprogramm algas 13. septembril Meie Kodu saalis.

See oli pühendatud meie kahele internatsionaalse mainega luuletajale Marie Underile ja Jaan Kaplinskile.

Kuna kogu programm oli kakskeelne, siis oli seekord kokkutulnute arv palju suurem tavalisest. Eriti tugevalt oli esindatud noor generatsioon, samuti kohtas seal kanada vaimuinimesi.

EKÜK asepresident Lembit Pütsepa avasõnadele järgnes luuletuste etlemine inglise ja eesti keeles. Marie Underi tõlkijana (Toomas Ilvese kaasabil) Vancouveri lähismail elav Wayne Holder luges erilise sisseelamisega neli Marie Underi luuletust vaheldumisi eestikeelse originaaliga Linda Valter Augi ja Peter Lohuaru etlemisel.

Wayne Holder ise oli sel suvel teist korda Eestis, et saada sealt psühholoogilist inspiratsiooni, mis on nii oluline luule tõlkimisel.

Ta oli külastanud ka Under-Adsoni endist kodu Nõmmel, milles nüüd asub Friedebert Tuglase muuseum, kus muide Underit üldse ei mainita.

Siiski Marie Underi pilt elutoa seinal aitas külalisel tajuda meie suurluuletaja vaimu selles hoones ja aias.

Järgmine osa kavast kuulus Jaan Kaplinskile, kelle on toonud maailmakirjandusse Port Townsendis (Washingtoni osariigis) elav Sam Hamill, tuntud ameerika luuletaja ja tõlkija. Tema laskis enne lugeda originaali (Riina Tamme ja Alar Olljumi poolt, samuti helilindistatud „Sina kauge päike" Jaan Kaplinski enese ettekandes) ja siis järgnes ise inglisekeelses tõlkes.

Sam Hamill on muide pidevas ühenduses Kaplinskiga, kuid pole teda kunagi kohanud viisa-raskuste tõttu.

Kuna mõlemad aga valdavad klassikalist hiina keelt, siis toimub kontakt selles või inglise keeles, nii et luuletaja ise annab juhendeid tõlkimiseks.

Tegelikult tutvuski Sam Hamill Hiina kaudu Kaplinskiga, kelle luuletused allasurutud rahvastest ja genotsiidist seal väga populaarsed pidid olema.

Sam Hamill kogub ka Kaplinski arhiivi ja palus endale saata luuletajasse puutuvat materjali.

Mõlemad tõlkijad olid oma tööga hästi toime tulnud. Raske ettevõte, eriti Underi puhul, kelle luule sisaldab rohkem riimi ja rütmi kui Kaplinski vaba stiil, on andnud häid tagajärgi, mille üle kuulajaskond ilmselt rõõmu ja uhkust tundis. Noored esinejad korralikus eesti keeles said oma tööga hästi hakkama, vaatamata rasketele luuletustele ja kergele rambipalavikule, mis on täiesti arusaadav sellises olukorras.

Kodumaalt lahkumise ajajärku meenutati kohaliku naiskirjaniku Raissa Kõvamehe vinjetiga „Jumalaga, kodu",

mille esitas inglisekeelses tõlkes kirjaniku tütrepoeg Michael Kitching

ja originaali EKÜK president Juta Kõvamees Kitching.

Hilja Hanssoni lõppsõna järel siirduti kohvilauda, mille oli järjekordselt rikkalikult katnud Helga Paakspuu abilistega.

Järgmiseks külalislektoriks EKÜK-s on prof. Felix J. Õinas Indiana ülikoolist Bloomingtonis. 10. oktoobril esineb ta SFU kursusel etnograafilise loenguga ja 11. oktoobril Meie Kodus, kus toimub Kalevala 150. aastapäeva märkimiseks pidulik õhtu koos muusikaliste ettekannetega.

Enneolematu ja äärmiselt positiivse ettevõttena toimus 14. ja 15. septembril Vancouveri Eesti Seltsile kuuluvas „Mäeotsa talus"

noorte eneste poolt korraldatud „intensiivne eesti keele harjutamise ja õppimise nädala lõpp", millele EKÜK meelsasti andis oma patronaazhi.

Sellest oli mitukümmend osavõtjat, ka kanadalasi, kellel ei olnud eelteadmisi eesti keeles. Viimastega tegi tõhusat tööd Katrin Sermat. Teist gruppi juhatas Juta Kitching Hilja Hanssoni, Hilda Joasalu, Krista ja Teas Tanneri kaasabil. Eesti keele grammatika, sõnavara täiendamine, eesti koolimälestused, rahvakombed, rahvariided, geograafia — kõik tuli arutlusele. Vahelduseks võimlemine, valguspildid eesti laulupeost, ühislaul ja rahvatants söögiaegade vahel. Viimaste eest hoolitses eeskujulikult Ene Haabniit.

Jääb ainult loota, et ettevõtte peakorraldajad Rein Stamm ja George Neufeld seda sama innuga jätkavad. Saaksime nii ka oma „Mäeotsa talu" rohkem kasutada ja uusi või rahvusgrupist irdunud liikmeid kaasa tõmmata meid kõiki siduvaks ühiseks pereks, eriti nüüd, mil meid ees ootab suur töö järgmiste Lääneranniku Suvepäevade ettevalmistamisel.

HMH

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

Eestimustrilisi veste ja kampsuneid kuduma!

Toronto Eesti Naisseltsi Käsitööring alustab uut hooaega

Kui ärides vaadelda laudlinu, linikuid ja kootud kaupa, on otse imestusväärne, kui ilusat tööd oskab tänapäeva masinavärk toota. Tuleb mõnd mustrit või pistet üsna lähedalt vaadata, enne kui veendud, et see on masina ja mitte inimkäte töö. Masinatöö on tihti ka vastupidavam ja mis peaasi: — lihtne pesta. Pane aga pesumasinasse ja enamasti pole ka triikimine vajalik. Jääb küsimuseks: Miks üldse peaks tänapäeva naine end tikkimise ja kudumisega vaevama? Osta poest, pane lina lauale või tõmba kampsun selga ja keegi ei küsi, kuidas see tikand linale või muster kampsunisse sai. Peaasi, et on ilus.

Tõsine eesti naine peaks aga teisiti arvama. Esiemade poolt arendatud ja edasikantud ilumeel ja valmistamisrõõm oma käsitöö üle ei tohiks veel kadunud olla. Olen kindel, et igas Toronto eesti kodus, kus ema või vanaema kasvas üles Eestis, on vähemalt üks ese, mis on perenaise enese väljaõmmeldud või kootud. Meie koolides oli tütarlastel sunduslik õppida tikkimist, pilutamist, kudumist ja heegeldamist. Kui mõnele tütarlapsele käsitöö kuidagi ei „istunud", oli ta siiski sunnitud vähemalt algteadmed nendel aladel ära õppima. Kas ta siis oma oskusi hiljem edasi arendas või mitte, oli ta enese teha.

Esto '84-l võisime oma silmadega näha, kui palju meil siiski on naisi, kes käsitööst lugu peavad. Ja kui palju oskusi nii mitmel käsitöö alal. Oleks lausa kuritegu, neid oskusi kasutamata jätta laiemalt käsitöö õppimiseks. Toronto Eesti Naisseltsi Käsitööring on juba aastaid püüdnud käsitöö-huvilistele pakkuda õpetust eestipärase kodukaunistuse alal. Tänavu algavad käsitöö tunnid 8. okt., Peetri Kiriku seltskonnaruumis kell 6 õhtul, ja kuuldavasti on kavas ka päevased käsitöötunnid vaheldumisi õhtustega. Õpetajaks on ikka meie käsitöö-ekspert Hilja Aun, keda on just kudumise alal lubanud aidata Endla Kannel, Maret Wilo ja Liis Vool. Juhatajaks on endiselt Aino Toiger (767-8683). Kõik vanad ja uued liikmed on teretulnud. Pearõhk saab tänavu olema eestimustrilisel kudumisel vestide ja kampsunite näol, kuid õpetatakse ka tikkimist ja muud käsitööd.

Oleks tore näha nooremapõlve liikmeid käsitööringiga ühinemas, et meie ekspertide oskused ei kaoks, vaid saaksid edasi kantud järgnevatele põlvedele nende kodude uhkuseks ja iluks.

E. Jaa.

TOETAGE POLIITVANGE

Vaba Eestlase talituses on saadaval

Eesti vastupanuliikumise kroonikad I ja II köide, üksikköite hind $20.00, saatekulu $1.—

Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusteos „Kaks kes ei alistunud" $34.00, saatekulu 01.—

Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusmargid 34 marki poognas, poogna hind $3.00, saatekulu $0.50

Mart Nikluse kirjaümbrikud tema sunnitöövangla aadressiga Tasuta

Mart Nikluse, Enn Tarto, Lagle Pareki, Tiit Madissoni, Heiki Ahoneni ja Arvo Pesti vabastamisenõudega postkaardid saatmiseks ENSV asehaldurile Karl Vainole Tallinnasse ja NSVL ülemvalitsejale Mihhail Gorbatshovile Moskvasse Tasuta

Tasuta tellimistele lisada $0.50 saatekulu

ILMUS SUURTEOS

„EESTI VABADUSRISTI KAVALERID"

Kordustrükk samanimelisest teosest, mis ilmus Tallinnas aastal 1935 Vabadusristi Vendade Ühenduse Keskjuhatuse väljaandel. Suures formaadis, eeskujulikus trükitehnikas, nägusas köites, 405 lehekülge. Eesti Vabadusristide originaalkujutused värvitrükis. Teos sisaldab elulood koos piltidega kõige vapramatest kangelastest ja poliitikutest, kes lõid iseseisva Eesti Vabariigi, samuti välismaiste ajalooliste isikute nimed, kes rahvusvaheliselt kaasa aitasid Eesti iseseisvuse teostumisele. Teos on tegelikult Eesti iseseisvuse sünnilugu, mille omamine ikestatud Eestis on poliitiline kuritegu.

Kirjastus Välis-Eesti & EMP Stockholm

Tellimine saata VABA EESTLASE talitusele hinnaga $50.—

RAAMAT SAADETAKSE VÄLJA ÕHUPOSTIGA ROOTSIST

Robert Kreem

Mälestusi • Tähelepanekuid • Otsinguid nooruseaastaist

„VANDEGA SEOTUD"

237 lk. $15.—

Müügil „VABA EESTLASE" talituses

Ilmus kordustrükis T. E. S. Täienduskoolide XVII väljaandena huvitav laste- ja noorsoojutt

M. SILLAOTSA

TRIPS, TRAPS, TRULL

Saadaval postiteel: L. Marley, 9 Parravano Court, Willowdale, Ont. M2R 3S8 või „Vaba Eestlase" talitusest.

HIND $4.00 — postiteel $4.75

Cindy Õunpuu kanada rahvusvõistkonna liikmeks

OTTAWA — The Canadian Amateur Swimming Associates nimetas nende ujujate nimed, kes on kvalifitseeritud saama Sport Canadalt finantsilist toetust. 35 mees- ja 32 naisujujat on arvestatud nende hulka, kes on maailma 50 parima hulgas.

Kanada rahvusmeeskonnast lahkusid möödunud aastal 18, loobudes võistlusujumisest. Nende asemele astusid 11 rahvusliku noorte võistkonna liiget ja 25 arenevat ujujat, kelle standard on tõusnud möödunud aastal.

1985/86 hooaeg annab neile palju võimalusi minna vastu 1988. a. olümpiamängudele Söulis. Ka on ees mitmeid teisi rahvusvahelisi võistlusi, mis annavad kogemusi suurvõistlusele ettevalmistamisele, nagu Briti Maailmariigi Mängud ja maailmavõistlused Madriidis.

Kanada rahvusvõistkonda on valitud teiste parimate hulgas Cindy Õunpuu, kes asus hiljuti õppima Florida ülikooli põhjusel, et seal on häid treeninguvõimalusi.

Spordimärkmeid

Brüsselis peetud kergejõustikuvõistlustel hüppas ameeriklane Carl Lewis kaugust 8.62 ja jooksis 100 m ajaga 10,25; kaugushüpe on tänavune parim tulemus maailmas. Teiseks jäi ameeriklane Larry Myricks 8.44 ja ka kolmas oli ameeriklane Mike Conley 8.24.

Kolmikhüppes oli esimene ameeriklane Willie Banks 17.58, teine ameeriklane Mike Conley 17.11. Odaviskes olid kaks esimest ameeriklased Doncan Atwood 87.14 ja Tom Petranoff 85.68. Kolmas oli islandlane Einar Vilhjalmsson 85.60-ga. 3000 m jooksis marokolane Said Aouita tänavuse parima tulemuse 7.32,94, teine läänesakslane Thomas Wessinghage 7.42,61.

Naistest jooksis Mary Decker-Slaney 1500 m tänavuse parima tulemuse 3.57,24, teine rumeenlanna Maricica Puica 3.57,73, kolmas inglane Zola Budd 3.59,96. Kõik kolm jooksid Los Angelese olümpiamängudel. Bulgaarlanna Stefka Kostadinova hüppas kõrgust 2.04.

☆

IAAF nõukogu vaatas läbi USA endiste kergejõustiklaste, praeguste profijalgpallurite maailmarekordimehe Renaldo Nehemiahi ja William Golti avaldused neile amatöörkergejõustiklase staatuse taastamiseks. Mõlemad said eitava vastuse.

SPORT

Purjesportlased kohtusid

Laupäeval, 24. augustil kogunesid Eesti Jahtklubi Kanadas liikmed ja külalised Collingwoodi sadamasse, et osa võtta traditsioonilisest suvisest kokkutulekust. Vaatamata vihmasele ilmale sõitsid lõunapaiku välja purjejahid, kus kapteniteks olid Hugo Tammik, Northern 29 „Riff III", Peter Kriisa, Northern 29 „Kajak" ja Kalju Pullerits, CS30 „Alona II". Heas purjetuules tõusis kiirus üle 7 sõlme. „Kajak" tõmbas isegi üles sini-must-valge lisapurje. Sel päeval domineerisid Georgian Bays Eesti jahid.

Peale mõnetunnilist purjetamist jõuti tagasi sadamasse, kus tehti paadis „kapteni lunch" ja mõnedki tervitasid „Kapten Morganiga", mis oli vahepeal klaasis lahjenenud vihmast ja Georgian Bay pritsivast karastavast veest.

Õhtupoolikul koguneti Rooneem'ede kaunisse suvilasse, kus ootas purjetajaid ees soe saun, mis oli tõesti väga ettenägelik külalislaske pererahva poolt. Peale sauna koguneti mugavasse peahoonesse, kuhu oli saabunud rohkesti purjesportlasi ja nende sõpru ja nauditi maitsvat õhtusööki.

Sõna võttis komador Heiti Roman, kes teatas, et rändkarikas on otsustatud sel aastal anda Heino Kasakule, kes ühes abikaasaga sõitsid 36-jalase purjepaadiga Torontost Bahamasse ja tagasi. Loovinud tuhandeid miile, elanud läbi sellega kaasaskäivaid üllatusi ja ettenägematuid viperusi. Rändkarikas pärineb Roman'i perekonnast, kus karika võitis Heiti isa 1936. a. Soome Nylenska Jahtklubi 75. a. juubeli-võidusõitudel. Teatud aastatel antakse karikas Eesti Jahtklubi admiraliteedi poolt purjespordi silmapaistva saavutuse puhul.

Järgmiseks valiti Collingwoodi rajooni komadoriks kapt. Hugo Tammik ja Toronto Rajooni komadoriks Ene-Liis Martens. Esimest korda klubi ajaloos, on naissoost komador. Ene-Liis koos abikaasa Ilmariga on saavutanud mitmeid esikohti purjevõistlustel nende C & C 35 „Pagan" purjejahiga. Laekuriks valiti Gunnar Lomp.

Tänati endist juhatust, kes on hoolega püüdnud koos hoida klubi purjespordi huvilisi.

Otsustati rohkem jäädvustada Eesti Jahtklubi tegevust admiraliteedi arhiivi asutamisega, mille organiseerijaks valiti Volli Gustavson.

Sõna võttis jahtklubi liige August Vällik, kes avaldas tänu klubi nimel pererahvale Hugo & Aino Rooneem'ile, kes lahkelt on vastu võtnud klubi liikmeid ja külalisi!

Klubil on kavatsus talvehooajal kokku tulla, pakkuda informatsiooni ja tutvustada huvitavaid läbielamusi.

V. G.

Eesti Jahtklubi Kanadas purjesportlasi Collingwoodi sadamas 24. augustil. Pildil vasakult: Ilmar Martens, Peeter Kriisa, Inger Martens, Tavo Rooneem, kapten Hugo Tammik, Vaido Rooneem, Heiti Roman, Gunnar Lomp, August Vällik, Aino Pullerits, Evi Kilu, Volli Gustavson, Kalju Pullerits. Pildilt puudub pildistaja Ene-Liis Martens.
Foto: Ene-Liis Martens

Tähelepanekuid karjalaste saatusest järelsõja aastail

2.

Loovutatud alade elanikkond peaaegu 100%-liselt siirdus Lõuna-Soome. Karjalastel on siiski veel eriti tugev identsus, mis näib säilivat mullistusist hoolimata. Karjalased peavad aus oma traditsioone ja säilitavad neid, aga loovad samaaegselt uut kultuuri vana põhjale. Nii Soomes kui ka Nõukogude Karjalas töötavate karjalasist kunstnike arv on karjalaste arvuga võrreldes tähelepandavalt suur.

II maailmasõja poolt põhjustatud muudatuste järel asub karjalasi peamiselt kolmel suuremal alal. Soomes on karjalasi Põhja- ja Lõuna-Karjalas ning Lõuna-Soomes, kuhu asusid venelasile loovutatud piirkondade karjalased, kes siirdusid sõja lõpul Soome. N. Liidus Nõukogude Karjalas ja sise-Venemaal, rohkem Kalininis Moskva lähedal.

Karjalaste arv on praegu (1984. aasta arvud) järgmine:

Põhja- ja Lõuna-Karjalas	350.000
Ümberasujaid	190.000
Muid karjalasi	30.000
Kokku	590.000
Nõukogude Liidus:	
Karjalas	81.700
Sise-Venemaal	56.300
Mujal	30.000
Kokku	168.000
Rootsis	30.000
USA's, Kanadas, Austraalias	4.000
Üldse kokku	792.000

II

„Runo ja Raja tieks" nimetavad karjalased Soomele jäänud Lõuna- ja Põhja-Karjala suuremaid keskusi, mis ahelana algavad Soome lahe ääres asetsevast Vironlahtist, läheb edasi Lappeenranta, mis on saanud piiriäärsete karjalaste suuremaks keskuseks. Sealsesse muuseumi valmistatakse praegu ja osalt on juba varem valmis, vallutamisaegse Viiburi linna makett kõigi hoonete ja tänavatega nagu pärislinn oli, et karjalased oleksid teadlikud, mis neil oli ja millisena see võeti.

Järgneb Imatra, Rautjärvi, Parikkala, Saari, Kesälahti, Kitee, Tohmajärvi, Värtsilä, Tuupovaara, Ilomantsi. Viimane on saanud Kalevala kihelkonna nimetuse. See Soome idapoolseim kihelkond on ehtne Karjala. Looduse kaunisust kroonib saja saarega Koitere järv — Karjala pärl, kuid seal on karjalaste ajalugu muuseumis ja elavana kandlemängu saatel mitmesuguses rahvapärandlikus tegevuses.

Viimases osas on Lieksa ja kaskede linn Nurmes, Ida-Karjala majanduspiirkonna keskus, kuna põhjasuunas on veel Kuhmo ja Talvesõja kangelaspiirkond Suomussalmi. Kogu sel pikal asustuste runo- ja piiriäärsel teel on karjalaste organisatsioonide poolt korraldatud arvukalt turismiobjekte hotellide, reisikodude, retkemajade ja telgituskohtadega, kuna kavas on palju rahvuskultuuri tutvustavaid üritusi. See on päris-Karjala, mis uue piiri tõmbamisega säilitas oma iseseisva olemuse, kus asub kokku 350.000 karjalast.

III

Karjala rahvas koges mõne aastase vaheajaga kahekordset kodude loovutamise valu. Samal ajal kui Karjala ülesehitamine oli hoogu pääsenud 1942. aasta kevadel alustati sõjaväevalitsuse ringkondades ettevalmistustega juba kättesaadud alade uuesti evakueerimise plaani. Nende plaanide koostajail ei olnud siiski veel mingit pilti sõja lõpptulemusist. Nende plaanide tegijate töö oli sõjalise juhtkonna normaalne evakueerimiseplaan.

Elanikkonna evakueerimisplaanid valmisid aeglaselt. Sel põhjusel Päämaja õhujõudude ülem kindral Aarne Sihvo käskis 1943. aasta sügisel plaanid valmis teha aasta lõpuks. Siis oli tagasivallutatud Karjala saatus Soome osas juba ohustatud maailmapoliitilise arenguga arvestades.

Vajadus kasutuselevõtukõlblike kavade koostamiseks kasvas eriti 1944. aasta kevadel, mil sõda oli kaldunud Saksa kaotuseks ja N. Liit oli avaldanud rahutingimused Soomele. Kuid Soome poliitiline ja sõjaline juhtkond ei olnud veel võimeline selgesti aimamagi, kui radikaalselt Soome koht Saksa kaasasõdijana lähemate kuude jooksul pidi muutuma. Sellele osutab Sihvo memuaarides leiduv väljendus, et ta oli teinud ettepaneku Karjala evakueerimiseks 1944. a. kevadel s.o. juba enne suurrünnakut.

Kuid kindral Aksel Airo oli siiski tõrjunud need ettepanekud, kuna elanikkonna evakueerimisest rääkimine põhjustanuks rindeüksusis paanikat. Nii olid sõja järel kodudesse tagasi asunud karjalased tegelikult soome sõjalise ja poliitilise olukorra vangid, kes pidid ootama tegelike sõjasündmuste algust. Selle kõrval võiks siiski pehmenduseks öelda, et Soome vajas Karjala põldude lõikust oma rahva toitmiseks, milleks rakendati veel 1944. aasta suvel rinde tagalaüksusi.

1944. aasta kevadel sai Karjala sõjaline valitsus valmis vaid plaani niiöeldud VKT — positsioonist lõunapoolse Kannase ja Suojärve ning Salmi kihelkondade evakueerimiseks. Läänepoolseis piirkondades alati plaanide koostamisega alles siis, kui rindeolukorras tekkis põhjalik muutus (juunis 1944).

N. Liidu poolt alustatud suurrünnak Karjala Kannasel lõikas läbi kõik varemtehtud evakueerimiskavad, sest neis oli arvestatud tegevusega võrdlemisi rahuliku evakueerimise juhul. Selleks ei olnud 1944. aasta juunikuus võimalusi, vaid elanikud pidid jätma oma kodud peagu otsekohe. Talvesõja kogemuste alusel koostatud plaanidest oli siiski nii palju kasu, et need piirkonnad olid teada, kuhu evakueeritavaid suunatakse ehki alguses oli olukord kaootiline.

Peamine nõrkus kavades oli, et need põhinesid peagu kõik ametivõimude poolt organiseeritud raudtee ja autovedudele. Hea pildi suunitluste sisust annab olukord, et Kannase piirielanikkonna evakueerimiseks peeti vajalikuks üle 4500 raudteevagunit, et piirkonna 11.000 inimest karjadega ja kergema varandusega oleks suudetud ära viia. N. Liidu suurrünnaku tõttu tekkinud liikluskaoses polnud saada ei raudteevaguneid ega autosid. Nii jäi Kannase elanikkonna evakueerimine Viiburi liinile lahkujate eneste liiklusvahendite kasutamise hooleks või maanteedele asuti hobuse või jalaküüdiga.

Elanikkonna evakueerimine Kannaselt sujus siiski olusid arvestades hästi, kuigi see toimus võidu läände taanduva rindejoonega. Enim probleeme tekkis Viiburi ümbruskonnas, sest venelaste õhupommitamised olid katkestanud raudteeühendused kriitilisil evakueerimispäevil.

Selle kõrval olid evakueeritavate majanduslikud kahjud tunduvalt suuremad Kannase osas, kuna väiksele hobuvankrile ei saanud suuremaid asju mahutada. Karja evakueerimist kuni kaugele Pohjanmaale kergendas suvine aastaaeg. Inimesed võisid ööbida osalt väljas ja karja sai sööta maanteede ääres.

Inimohvrite arv esimestel kriitilistel evakueerimise päevadel jäi siiski üsna väikseks. Osalt selletõttu, et evakueerimine toimus hajutatult piki Kannase maanteid.

Järgneb

Meri filmib „Kalevala hääli"

Helsingi ajalehe „Uusi Suomi" 26. juuli teadete järgi valmib muinasaja uurijal Lennart Meril TV-film „Kalevala hääled", mis muu hulgas käsitleb Soome rahvuseepose „Kalevala" koostaja Elias Lönnroti seni vähetuntud matka Eestisse 1844. a.

Meri jälgib Lönnroti, osaliselt jalamatka, marsruuti, mis kestis jaanipäevast jõuludeni ja kattis 800 km. Lönnrot käis läbi kohad ja paigad, kus muistendite järgi leidus Kalevipoja jälgi ja mälestusmärke. Tartus ta kohtus Fr. R. Faehlmanniga, kes sel ajal oli juba Kalevipoja lugusid üles kirjutanud.

Meri otsib tõendeid väitele, et matkal Tartumaale Lönnrot sai lisa aineid varem Ingerimaalt kogutud Kullervo lauludele.

Meri on käinud filmimas ka Vene Karjalas, Uhtuas ja Vuokkiniemel, küsitlenud viimaseid elusolevaid runolauljaid ja pildistanud jooniseid kaljudel. Tema soov on pääseda võimalikult lähedale algallikatele, nii palju kui see nüüdisajal võimalik on, ja näidata kuidas suuline kange traditsioon muutub kirjalikuks ja levib. Film peaks valmima peale jõulusid.

Lennart Meri on Soomes hästituntud oma etnograafiliste filmidega ja eriti hinnatud televisiooni filmiga „Veelinnu rahvas".

VES/S. S.

„Eesti Kirik" — tänavune teine

Kaanepildil Valga Jaani kiriku foto algab uus ajakirjanumber Anna-Maija Raitila luuletusega „Lihavõtteöö". Edasi on avaldatud piiskoppide karjasekiri palvepäevaks 1985, A. Kaarme „Ketseman" koos Amadeus Adamsoni skulptuuriga „Kristus Ketsemani aias" (savi 1929), P. Audova kirjutab „100 aastat eesti kogudust Valgas", kaasaarvatud 40 nõukogude ajastu aastat, kus 1959. a. koguduse aruanne näitab, et ristitud on 71, leeritatud 52, laulatatud 24 paari, maetud 62, armulaual käinud 776, kusjuures liikmete üldarv oli 1162. *Liikmete poolt tehti annetusi 43.017 rubla.*

U. Plank kirjutab „Praost Jaan Wariku asetäitjana Jõhvis", V. Helk „Kuressaare eesti koguduse 1667. a. kirikuraamat", Lili-Anne Parlo luuletus „Helinad", S. Karlingi „Villem Raam" ja V. Raami „Pirita kloostri nunnade empoorist ja altaritest".

EELK Kolmas Kirikukongress, Usuteaduse Instituut Torontos 1984, K. Veemi „Praost emeeritus dr. Jaak Taul 80", K. Raudsepa „Erk ja vilgass tunnimees 50 aastat vahipostil", Eesti Komitee tunnustus peapiiskop Konrad Veemile ja A.-M. Raitila luuletus „Lühike Missa".

Koguduste elu rubriigis vaadeldakse EELK Sudbury (A. Roost), Norrköpingi (V. Avatare) ja Stokholmi Peapiiskoplikku kogudust (V. Mänd). Lõpuks kodumaalt tulnud kirjakast ja A. Roosti küüditamisepäeva jutlus.

Uus „Rahvuslane"

Uues Eesti Rahvuslaste Kogu ajakirjas „Rahvuslane" on avaldatud Ü. „„Rahvuslane" 20 aastat", A. Salumetsa „Konservatiivid", ERK üleskutse „Ei lähe peole", J. Nõgese „Toronto kaja", „Balti Vabadusliit" ja Ronald Reagani tervitus, „Protest Vancouverist", „Sõjamehed nõuavad", „Rahvakoosolek", J. Adila „Keemilised relvad", W. Palo „Surmaheitlus", J. Kaupi „Unustatud juubel", V. Metslangi „Sõjalõpu juubel", J. Jalaka „Washington ja Genf", T. T. A. „Hiina maadleb marksismiga" ja JoKa „Punaimpeerium uue luua all".

Mormoonide rajaja kasutas maagikat

SALT LAKE CITY — Hiljuti avastati kiri, milles mormooni kiriku rajaja Joseph Smith näidatakse aareteotsijana, kes andis nõu maagika kasutamiseks enne kui ta asutas oma kiriku aastal 1830, ütlevad ajaloolased. Kiri sisaldab maagilisi formeleid, mida Smith soovitas tuntud Josiah Stowellil kasutada, „et hoida kurje vaime segamast aarete otsimisel", kuni Smith jõudis minna Garmony'sse, Pa. ja aitas leida peidetud aarde.

Kirjanik Asta Willmann-Linnolt oma tikitud eesti-mustriliste kardinate ees, mille valmistamine nõudis aastaid hoolikat tööd.

Asta Willmann tekstiilkunstnikuna

Kui Looja on andnud ühele inimesele vaimseid andeid, siis sageli on antud otse kuhjaga. Ühe andeka naise eeskuju oli kirjanik Asta Willmann-Linnolt.

Laia silmaringiga kirjanik toonitas, et eestlasel olgu eestipärane kodu. Vaadake soomlasi, rootslasi, norrakaid ja prantslasi jne. Nende kodude mööbel ja dekoratiivesemed on alati rahvuslikus stiilis. Linnoltid rajasid USA's omale kindla kodu, mille arhitektiks oli Asta ise. Kord ta kirjutas seda iseloomustades: „Isegi kamin on tehtud minu kavandi järgi."

Siis hakkas ta otsima rahvusliku mustriga kardinaid, mis pidid olema mitte-läbipaistvad, eesti vöökirjalised, põhitoonilt ekrüü, kiri beezh-pruunides värvides. Kardinate laius pidi olema 32 jalga ja kõrguseks toa kõrgus 8 jalga.

Külastades mitmeid eestlaste keskusi küll siin, küll seal, tuli ta tühjade kätega tagasi. Lõpuks ta otsustas, et teeb ise oma kardinad! See oli tohutu julge samm, kui inimesel puudus kompositsiooni ja tikandi praktika, väljaarvatud need tänuväärt käsitöö tunnid, mis nägi ette Eesti koolisüsteem tütarlastele. On hea kui sajast õpilasest 2—3 omavad sellise ande ja kannatlikkuse, et nad võivad õmmelda ja nõelaga kunsti luua.

Kui Astal oli lõpuks leitud sobiv materjal — puuvilla ja kunstkiudainete segu, mis võimaldas eelpiste ja ristpiste tegemist, siis oli valmis ka suure töö tulemusena kavand. Põhiliselt läbib kardinaid kaks laia tikanditriipu Ambla vöökirja motiividel. Kitsamad vöökirjad eelpistel Tarvastu ainetel, millede äärised on lõpetatud kuldniitidega, mis tikandi elegantsi alla kriipsutavad. Tugev äärekiri on julge fantaasia Hiiumaa hobusepeadest, sellised nagu mehed meelsasti kasutasid puutööde ilustamisel.

Kardinate tikkimise ajaga oleks Asta Willmann-Linnolt võinud mitu raamatut kirjutada. Kuid ka see oli eestlus, mis sundis teda looma meie rahvuslikku kunsti pika rea aastate jooksul; neid oli vist koguni kümme?

Hiljuti mälestati Asta Willmann-Linnoltit Internatsionaalses PEN-klubis, kus on 11000 liiget ja kuhu ta kuulus aktiivse Eesti PEN-keskuse sekretäri-laekurina ja kus ta võitles Eesti eest koos Aleksis Rannitiga, kui N. Liidu sõbrad katsusid eestlasi PEN organisatsioonist välja tõrjuda.

Meenub, et Rootsis olles oli ta paguluse algaastail Stokholmis postkontoris ametis nagu enamus eesti naisi. Loomulikult ei olnud see töö seal vaimuinimesele kuigi põnev ja mõtted kippusid rändama. Asta käis pesuruumis ideid kirja panemas. Loomulikult ei jäänud see ülemusele märkamata. Hiljem ta tõmbas laualaeka lahti, pani read paberile, sest kes oleks neid kodus enam pärast mäletanud.

☆

Meil on aktiivseid kirjanikke paarikümne ümber, kes eesti keelt oma õlgadel hoiavad. Meil ei ole Torontos niigi palju naisi enam, kes põhjalikult tunneks rahvarõivaste õmblemist. Kas noored naised, kel on selleks annet, ei teeks meie esiemade varamu oma südameasjaks, sest mõned aastad edasi ja meil ei ole enam vanaemasid kellele loota ja siis peaksid nooremad asuma õpetajaina nende asemele.

Eha Tarmet-Toomberg

KODUMAA UUDISED

Pärnu rojooni elanik Anne Lõo kurdab, et ta käinud Pärnus Kalevi tänavas asuvas majatarvete kaupluses, et piimajahutusnõu osta. Neid oli olnud küllalt välja pandud, ainult kõik olnud lausa häbiväärselt mõlkis. Sama lugu olnud juba läinud sügisel Tori maapoes, kus öeldi, et neil laos paremat pole. Küsijat huvitab kui kauaks peaks seda praaki jätkuma.

☆

Orissaares tehti hoogsalt heinatööd, varahommikust hilisõhtuni töötasid kolm heinapressi. Õhtul kell 6 vahetati inimesed, kes pressheina varju alla paigutasid teiste vastu välja. Õhtusse vahetusse tulid kontorirahvas, ehitusmehed ja abiettevõtete töötajad, keda kolhoosil on 86. Päeval oli rahvale abiks veel 25-liikmeline õpilasmalev, Orisaare keskkooli õpilased. Heina kõrval tehti ka kuivsilo ja rohukuiviseid.

Söödavarumisel makstakse preemiat. Esimese niite heina puhul, kui see jõuab kvaliteetsena ka varju alla, makstakse 80 kop. tonni eest. Teise niite kogumisel tõuseb preemia ühe rublani tonni eest. Sileerimisel arvestatakse samuti kvaliteeti, kui see hinnatakse teise klassi on preemiasumma poole väiksem. Preemia makstakse välja tööde lõpul. Sellest jäävad ilma distsipliinirikkujad ja purjuspäi tööle tulnud.

Tulemused oleksid olnud paremad, kurtis majandi esimees H. Velviste, aga rehasid on vähe. Mullu saadi üks, tänavu pole saadud ühtki, kuigi tellitud on. Nii on katsutud vanu kohendada, aga neist enam õiget asja ei saavat.

☆

Mitmed Pärnu kandi inimesed kurdavad ühepoolse telefonisideme pärast. Tellitud kõne on näiteks kuuldav Tallinnas, aga kõne tellija ei kuule midagi. Nurisejale soovitas keskjaam lihtsalt toru hargile panna ja kõnelemise asemel kirjutada. Kuid kohalik rahvas olevat juba harjunud, et telefoniside on ühepoolne. Miks nõukogude tehnoloogia sellise telefonisideme on arendanud, seda Siseministeeriumist, kuhu telefonid alluvad, ei ole ühelegi küsijale selgunud.

☆

EKP Keskkomitees arutati Hiiumaa rajoonikomitee tööd kaadri valikul, paigutamisel ja kasvatamisel. Pärast parteikongressi on hakatud juhtivatele kohtadele edutama eesrindlikke töölisi, ka naisi ja noori, kuid sellele vaatamata ei vasta rajoonikomitee töö kaadriga keskkomitee nõudmistele, majandusliku ja kultuurialase ülesehitustöö kasvanud ülesannetele. Nõrgalt on suurenenud kaadri ning ametiühingu — ja komsomoliaktiivi osa töötajate kasvatamisel ebamajanduslikkuse, joomarluse ja töödistsipliini vastu võitlemisel. Juhtkond peab terast tähelepanu osutama puuduste kõrvaldamisele, mis uuema mõiste kohaselt tähendab elurõõmu hiidlastelt ära võtmist või Hiiumaa kuivaks kõrbemaaks muutmist.

Kolm Toronto eestlast meenutavad

Robert Kreem, Vandega seotud. Autori kirjastus, London 1984. 237 lk.

Hans Meret, Teremi jutustus „Estonia mässust", sõjast, Berliinist, KZ-laagrist ja muust. Autori kirjastus, Toronto 1984. 272 lk.

Siegfrid Veidenbaum, Tundmata tulevikku. Autori kirjastus, Toronto 1985. 223 lk.

Viimase aasta jooksul on ilmunud Torontos elavailt kolmelt väga tuntud eestlaselt memuaarteosed, kõik kolm autorite omakirjastusel, täiendatud asjakohase elu ja tegevust näitavate fotodega. Noorim neist on Robert Kreem, vanim Siegfrid Veidenbaum, kellele ealt lähedane on kolmas Hans Meret. Kolme ühiseks omaduseks on nende elu just Eesti iseseisvuse ajal, kuna pagulasaastate osa jääb nagu latentseks eksistentsiks sellele baasile, mida vaba Eesti on neile kasvatusena ja haridusena andnud.

Kõik kolm on autorite omakirjastusel, mis tingib, et neil oli midagi väga olulist laiemale publikule edasi anda, ühtlasi eesti kultuuripildis jäädvustada. Omakirjastus on meie oludes ehk varsti ainus moodus raamatute välja andmiseks, kuna kirjastaja peamine levikupiirkond on autori tutvuskonnas. Sellel moodusel on siiski omaette negatiivne külg, mida saanuks keelelise korrektori abil vältida, kuid väljaarvatud R. Kreem pidasid kaks end ka keeleliselt niivõrd tugevaks, et mingisugust korrektuuri tegijat ei vajatud. Tulemuseks on üsna omapärased keelepruugid. R. Kreem on lisanud märkuse, et autori kirjaviis muutmata, mis on ju ülearune, sest kes autori oma kirjastusel ilmuvale raamatule saaks kirjaviisi muutma tulla.

R. Kreemi memuaarteose „Vandega seotud" alapealkirjaks on selgitav „Mälestusi, tähelepanekuid, otsinguid noorusaastaist 1923—1948". Raamatuga mõtleb autor oma emale, isale ja kaaslastele, just viimastega suhtlemine annab raamatule selle vandevendluse iseloomu, mida noortejuhina tegutsenud R. Kreem ise on kogenud ja mis ta elus on evinud ulatusliku koha.

Enne oma isiklike kogemuste kirjeldamisele asumist annab autor tausta sünnilt saarlasele, muistsete eesti kultuuripõllu väetajaile ja külvajaile, kuhu lisandub Kreemide suguvõsa. Noorusaja esimeste muljete kõrval annab ta etnograafilisi kirjeldusi saarlaste kodudest ja eluviisidest, illustreerib külaelu ja kombeid sündinud lugudega. Kuni algas koolitee idüllilises Kuressaares. Veelgi tähenduslikumaks sai organiseeritud tegevus noorkotka vormis ja Eestile truuduse vandumine.

Ka selle tegevuse kõrval annab ta taustapildina eestlaste elu õnnes ja mures kuni vabadus lämmatati. Aga vene võimu all jäi eesti vaim elama ja koolipoisid tegutsesid põrandaaluse organisatsioonina. Sel puhul ilmnes Eestile vande andmise suur tähendus. Aga see jäi noorele juhendajaks järgnenud sõjapäevil ja uue eesti noorteorganisatsiooni organiseerimisl, mille järel algas sõjamehetee, minek sõduriks, et võiks korduda Vabadussõja võit, aga mille ülevõim muutis kaotusteekonnaks ja viimasteks lahinguteks kodumaa eest.

Uut elu tuli hakata elama põgenikulaagris Saksamaal, eesti skautluse taastamisega, hariduse jätkamisega kuni Saksamaalt Kanadasse lahkumiseni. Raamatus on vaadeldud Eesti Vabariigi aegset elu (alates 1923) kuni Kanadasse jõudmiseni. See on olnud ajaloolisel taustal küllaltki huvitav ja sellisena ka elavalt edasi antud.

Kuid sellest vandega seotusest on kasvanud mehes tema isikupärane juhiomadustega filosoof, kes sündmusi, ajavoolusid ja nende tagapõhja katsub analüüsida, otsib vastust küsimusele, kust saab eesti vaim ja meie eneste vaimsus oma alguse? Eestlaste kaotuste suurus on tohutu, kuid vabadustuld pole need suutnud kustutada. See ilmneb ka autori seisukohas, et rahvuslikud tähtpäevad on nagu jõujaamad, mis rahva mõtet ja meelsust kinnitavad ja tugevdavad. Seda vajadust on R. Kreem suursündmuste organiseerijana ka täitnud.

Raamat on trükitud tänapäevases lihtsamas ja kättesaadavamas vormis, kuid selgesti loetava kirjaga. Raamatule on rea illustratsioone ja kaane loonud kunstnik Joann Saarniit, nende kõrval perekondlikke ja üldsündmusi kirjeldavad fotod, mis isiklike mälestustele lisaks annavad pildi saarlasist läbi aegade.

Noore mehe mälestused on meile kõigile kaasaegseina tuttavad, ometi on need läbi autori isikliku nägemuslikkuse saanud küllaltki loetavaks ja uudseks ajadokumendiks.

Hannes Oja

Järgneb

EESTLASED ROOTSIS

Eesti algkooli Göteborgis lõpetasid Anna Kutti, Laine Rohtla, Urmas Lepik, Yvone Niitenberg ja Anneli Adila. Aktusele oli kogunenud pea koolipere rohkesti omakseid ja kooli sõpru. Õpilased sisustasid aktust ettekannetega, õpetajad ja lõpetajad said lilli kooli hoolekogult koolijuhataja Aho Rebas andis välja tunnistusi ning preemiaid.

☆

Eskilstuna Eesti Pensionäride Ühingu kevadpoolaasta lõppes ilusa lõpupeoga väga rohkearvulise osavõtjate arvuga. Pidulikkust aitas tõsta Eskilstuna Eesti Seltsi keelpilliansambel Kristofer Pilmani juhatusel, kes esitas populaarseid palu ja saatis ühislaule. Sügispoolaasta kooskäimistega alustatakse 28. augustil endiselt kolmapäeviti. Koosviibimised sisustatakse kahe õpperingi tegevusega; esimene on eesti kultuurielust, kus lektoreiks on Peet Kaaret, Vassili Reinart ja Helga Kerstell, teine õppering käsitleb vanade tervishoiuküsimusi ja lektoriks on dr. Ott Kerstell. Suvevaheajal on kavas ühepäevane väljasõit.

☆

Eesti rakenduskunstnik Maret Moks avas Stokholmi südalinnas, Drottninggatan 6 oma äri, kus ta müüb soome firma Marimekko tapeete ja nendega koordineeritud mustris puuvilla riidematerjale, soome sisearhitekti ja tekstiilikunstniku Laura Peterzeni käsitsitrükitud mustriga puuvillariideid, tapeete, voodilinu ja padjapüüre, siidsalle tema stuudio-kollektsioonist „Laura's Themes" ja palju muud, ka Mareti omaloomingulist puuvillast materjali. Avamispäeval käis uut äri vaatamas ja pildistamas „Home Textiles Today" ajakirja reporter Maria Valentino New Yorgist.

☆

Rootsi Rahvuspäeva, 6. juuni pidustustes osales ka mitmel pool eestlasi Stokholmis, kus linn esmakordselt seda päeva pidupäevana oli ette valmistanud ja suurema tähelepanuga tähistas vihmasele ilmale vaatamata, oli kaastegev ka Stokholmi Eesti Noortekoor, milline esines õhtupoolikul Kontserthoone trepil Jaan Seimi juhatusel. Kungsträdgårdenis esines Mart Jürisoo Kammerooperi programmis, lauldes „Under takåsarna i Paris".

☆

Göteborgi Tallina lipkonna maaala, millele nimeks anti „Koitjärve", tähistas juunis oma 25. aastapäeva. Seda sündmust tähistati suvepeoga, millest pooltuhat inimest osa võttis. Päevases kavas oli juubeliaktus, spordi- ja rahvatantsuüritused, vabaõhuteater jm. Külaliseks Göteborgi enese nais- ja meeskoorile oli ansambel Stokholmi Eesti Noortekoorist. Peokõne aktusel pidas Virge Hint.

☆

Eesti Agronoomide Selts Rootsis tähistas oma 40. aastapäeva koos Välis-Eesti Põllumajanduse peakoosolekuga, kus arutati mõningaid jooksvaid küsimusi ja agr. dr. Helmut Kolk pidas ettekande Ungari reisi muljeist. Järgnevast Agronoomide Seltsi aastakoosolekust võttis osa 16 liiget ja umbes sama palju pealtkuulajaid ja külalisi. Aastakoosolekut juhatas dots. Joosep Nõu, protokollis dots. Kalju Valdmaa. Koosolek kiitis üksmeelselt heaks tegevuse ja majandusaruande ning nii juhatus kui ka revisjonikomisjon valiti üksmeelselt tagasi. Vormilisele koosolekule järgnes agr. dr. Arnold Kivimäelt ettekanne „Eesti Agronoomide Seltsi Rootsis asutamispäevilt ja tegevusest algusaastatel".

☆

Eesti Põllumeeste Kogude Rootsi Esinduse täiskogu tuli kokku Koitjärvel 29. juunil, millega ühenduses toimus ka PK Noorsoofondi stipendiumide väljaandmine rahvuslikus tegevuses kiiduväärselt silmapaistvatele noortele. Fond loodi juba 1978. a. kuid on avalikkusele vähe tuntuks saanud. Noorsoofondi valitsuse, mille moodustab EPK Rootsi Esinduse juhatus, koosseisus Felix Kello, Rudolf Schmuul, Albert Ukareda, Johannes Kanemägi, Edgar Sõster ja Aleksei Jürimäe. Auhinnasaaja määrab zhürii koosseisus Mai Raud, Aino Miks, Johan Haabma, Lietta Sander ja fondi esimees R. Schmuul. Tänavune preemiasumma on 5000 Rootsi krooni (ca $770).

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad

üks toll ühel veerul $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:

Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

„VABA EESTLANE" on
vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 1. oktoobril 1985 — Tuesday, October 1, 1985

Tarvo Toomes

495-6805 ehk 968-1444

Isiklik rahanduslik planeerimine
Usalduslik teenindus

MONEYSTRAT INC.
187 Gerrard St. E.
Toronto, Ont. M5A 2E5
416-968-1444

Eesti keele kursus

Möödunud teisipäeval (24. sept.) algas eesti keele kursus Toronto Eesti Maja Noorteruumis. Pärast lühikest omavahelist keskustelu alustati õppimisega pikaajaliste kogemustega pedagoogi Ellen Martensi juhatusel.

Kursusest on teatatud eestikeelsete ajalehtede kaudu. Võib aga juhtuda, et paljud pole seda teadaannet lugenud ja pole teadlikud. Selletõttu teatame veelkordselt.

Kursus on mõeldud kõigile eesti keelt kõnelevaile, kes tunnevad, et sooviksid oma eesti keele oskust täiendada ja arendada.

Kuna Eesti Maja Noorteruum on küllalt ruumikas, et mahutada kõiki huvilisi, siis pühendage teisipäeva õhtud eesti keelele ja tulge **järgmise teisipäeva õhtul** kell 7 kursusele, samal ajal kui klassiruumides töötab täienduskool.

Lähemaks informatsiooniks helistada: Helgi Nippak, tel. 444-7158 või Leida Marley, tel. 223-0080.

Eesti Õpetajate Ühing Kanadas

Toronto Eesti Seltsi Täienduskoolid

Massaazh-teraapia
Leili Terts
Reg. M.T.
VASTUVÕTT KOKKULEPPEL
Tel. 757-8679

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

wintario

26. septembril peetud Wintario loosimisel langes peavõit $200.000 piletile nr. A307578, $100.000 langesid pileteile nr. B785701, A201723, A398010, $10.000 — 291236, 999982, $1000 — 92672, $100 — 1978, $50 segijärjekorras numbrid 954082, $10 — 154, tasuta piletiraamatu — 00 ja nädala müstilise preemiavõidu AMC Eagle Wagon piletid nr. 048709.

Sündmuste kalender

★ **Reedel, 4. okt.—pühap. 6. okt. Kai Kääridi kunstinäitus 390 Princess Ave., Willowdale.**

★ **Laupäeval, 5. okt. kell 7 õ. Eesti Majas A/S Eesti Maja Torontos 25. aastapäeva juubelipidu.**

★ **Pühapäeval, 6. okt., kell 3 p.l. Toronto Eesti Meeskoori 35. aastapäeva kontsert-aktus Eesti Majas.**

★ **Pühapäeval, 20. okt. kell 15.00 Tartu Instituudis Bernard Kangro ja Kalju Lepiku juubelite tähistamine.**

★ **Pühapäeval, 10. nov. kell 4 p.l. Tubina heliloomingu kontsert Walter Hall, Muusikafakulteedis.**

Eesti Keskkooli I klassi õpilased oma õpetaja Juta Puhmiga esimesel koolipäeval.
Foto: Vaba Eestlane

HIIUMAA SUVI

Pühalepa kirik tehakse muuseumiks-kontserdisaaliks — Kärdlas võisteldi prügikastide kujundamises

Hiiumaa olevat saanud eestlaste eelistatumaks suvepuhkuse veetmise või suvise väljasõidu kohaks. Hiidlased on 30000 külastajat hakanud nimetama nurihiidlasteks.

Eriti lihtne pole suvitajail saarele pääsemine, nõutakse et meel oleks erk (vist mõeldakse et ei olda purjus) ja paberid korras, mis jätab sõitjaile tunde nagu teise riiki minekust. Praamid veavad inimesi üle Rohukülast Heltermaale ja neisse mahuvad ka sõidukid.

Tänane hiidlane oskavat aastate taha vaadata, peab oma identiteedist kenakesti lugu, olevat üldiselt aldis küll kahtlaselt mõnusaid, küll tõsimeelseid seiku hiidude maa elust imestajaile ette vestma.

Et ajalugu ainuüksi jutupuhumisega edasi ei kesta, siis on hiidlased hoolt kandnud, et Kultuurimälestuste Riikliku Projekteerimise Instituudi eksperdid uuriksid Kärdla linna võimaliku kaitsetsooni loomisega seotud küsimusi. Ka on Vabariiklik Restaureerimisüksuse Saaremaa jaoskonna hiidlaste nelik juba teist aastat kodusaarel tõsiselt ametis. Peavarjuks on nad korda seadnud Suuremõisa lossi tallmeistri maja, mis oli saanud koguni uue kivikatuse ja uksed. Restaureerimisobjektid on loss ise ja lähedal olev Pühalepa kirik, mille õhuliselt kaunis ja üldse Eestis ainulaadne, rohkete reljeeffiguuridega kiviskulptuurkantsel lausa lummavat vaatlejat. Sealset head akustikat silmas pidades töötab sest saada suurepärane, muuseum-kontserdisaal, mis ka Käina ja Kärdlagi rahva kohale meelitada võivat.

Restaureerijate tööde järjekord on pikk, esimesena on ootamas Reigi endine pastorihoone, kuhu Hiiumaa Koduloomuuseum endale uut, lahedamat pesa loodab. Praegused neli ruumi kunagises Kassari antvärkide majas võimaldavad külastajal tutvuda vaid osakesega muuseumi kogudest. Põnevat olevat palju nii silmale kui ka kõrvale.

Hiljuti oli toimunud näitus „Informatiivne puulõige", mis oli viinud vaataja kohati kaks sajandit hallimasse aega, kaugete esivanemate tuulikutes noaga vakakaantele ja jahukünadele vestetud peremärgid. Tollaste hiidlaste kirjaviis oli tänasest õigegi erinev, mitmed tähed kummalise kujuga, mitmed aga lausa tagurpidi.

Hiidlaste hilisemaid käsitöövahendeid ja suuremaid põllutööriistu sest ajast, kui masin juba külla tuli, võib näha isetegevuslikus Soera talumuuseumis. Viljapeksu- ja tuulamisagregaat, linalõugatamis- ja tubakalõikamismasin, käsikivi, kangasteljed. Ning muidugi neitsikambri, magamis- ja rehetoaga maja ise, mille palgid tahutud ja risti pandud juba poolteistsada aastat tagasi.

Peaaegu sama vana on ka Rudolf Tobiase sünnimaja Käina serval. Helilooja memoriaalmuuseumi ajaloohõngulised klahvpillid, raske talumööbel, laua- ja seinakaunistused, armastusega hoitud raamatud — kõik see maalivat aukartustärATAVA pildi ühe kange suguvõsa heitlustest teel Käinast maailma, mida ka fotodel kajastub. Selleks et eestlased saaksid oma esimese tõelise sümfooniku, tuli Tobiase esivanematel mitu põlve köstriametit pidada ja muusikat teha. Et Tobiaste sugu kestaks, pidi hiiu naine sünnitama kolmeteist last, sest vaid heliloojast pojale Rudolfile andis saatus selleks õnne ja jõudu.

Värskeim Hiiumaad tutvustav näitus, spetsialiseeritud iseloomuga looduskaitsega tegelejaile asub Salinõmmes, Hiiumaa laidude riikliku maastikukaitseala keskuses. Hiidlase Tiit Räisi värvifotod ja stendid, Fred Jüssi ja kaitseala juhataja Tiit Leito slaidiprogramm sünkroonse helitaustaga loodushäältest, loovad tundelise pildi ümbruskonna tegelikust ilust ja liigirikkusest. Nähtu tõepärasust kinnitavad keskuse õuelt terenduvad Saarnaki ja Hanikatsi, parimaist laidudest parimad.

Hiidlaste auks võivat ütelda, et ka väljaspool kaitseala osatakse loodust hoida, maastikku mõistusega kujundada. Saarele pole püstitatud kolmekordsest kõrgemat hoonet, nende asfaltteed on auguta, pargid korras, rannad puhtad. Kärdla kultuurimaja ees ja taga oli kevadel neli tundi kestnud „Looduse pidu", kus osteti-müüdi-vahetati aiatööriistu, taimi, istikuid, lilli, seemneid, erialakirjandust. Kuulati agronoomi nõuandeid, vaadati slaidiprogrammi. Jagati preemiaid Kärdla nutikamatele prügikastide kujundajatele. Rämpsust pole küll kombeks rääkida, kuid võistluse „Prügikast kauniks" parimate ideede ülistatud ja realiseerimisvõimalik lahendus hakkab edaspidi hiidlaste pealinnas ülejäävat kultuurikihti (s.o. prügi) koguma. Seni on kõik kaheksa võistlustööd prahti neelamas, lastele meeldib neist enam värvikirev „Rubicu kuubik".

Kärdla olevat Eesti rohelisim linn, kus on kohutavalt jalgrattaid, harukordseid sanglepahekke, põnevaid arteesiakaeve. Sosistamisi peaks selle juures ütlema, et pole tenniseväljakut, ujulat, palliplatsi, kuna asfaltkattega väljakud on Emmastes ja Suuremõisas, väliujula Orjakul. Nii võivat hiidlane teha sporti oma kondile vastavalt.

Hiidlane olevat suvel palehigis ametis ja aega kõrvalevaatamiseks üle ei jäägi. Pealegi kui saarel on külalisi kolm korda rohkem kui alalisi elanikke. Selletõttu võivat juhtuda, et suvise poe vorsti- ja lihanappus pärishiidlast just ei rõõmusta, kuid külalised vajavad toitu.

Suurel laulupeol käidi neljasaja hingega. Enne seda oli saadud elu sisse segakoorile „Hiiula" ja mõnele teiselegi, kuid pärast pidu jäi laulmine sügiseni katki. Nüüd on töö käimas kolme kultuurimaja kallal, kuna talvel on seltskondlikuks tööks nende saale vaja.

Suitsulesta süües ja valjuhäälselt hiidlase töökust imestades kuulab Talina-mees muigel peremehe lohutavat seletust, et „Suvi on ikka rohutirtsude aeg!" Ja selletaolisi oli Kärdla pargis „Rock-Hoteli" ümber või Filharmoonia kammerkoori kontsertidel Pühalepas ning Suuremõisa lossi trepil, kes pärast suve jälle lahkusid.

Marutõbi kummitab Toronto ümbruskonnas

Toronto lähedase Newmarketi ajaleht „The Era" annab York piirkonna (York Region) tervishoiu ametniku dr. John Hoddgkinson seletuse, kes mainib, et 1985. aastal on marutaudi juhtumid võrreldes 1984. aastaga kolmekordistunud. Ta on saatnud kirja kohalikule omavalitsusele, paludes 12.—19. oktoober nimetada marutaudi selgitamise nädalaks ja avada seerumi süstimise kliinikuid, mis on tänavu olulisem kui kunagi varem. Möödunud sügisel Richmond Hill'is ja King kogukonnas tekkinud marutaudi probleem on nüüd levinenud kogu York'i maakonnas, kus on taudist nakatatud metsloomi ja kariloomi 85 juhul möödunud aasta 25 vastu. On avastatud 33 rebast, 33 skunksi, 15 lehma, 4 pesukaru, 3 kassi, 3 koera, 1 nahkhiir, 1 koopaorav, 1 hobune ja siga.

Suurem marutaudi juhtumite arv on olnud East-Gwillinbury ja King kogukondades. Kuuekümnele inimesele, kes on kokku puutunud marutõbiste loomadega, on tehtud kaitseseerumiga süstimisi, möödunud aastal oli neid ainult 32. Piirkonna tervishoiuosakonnas on registreeritud 595 marutaudi juhtumit. See kohustab midagi etteyõtma taudi leviku pidurdamiseks. Suurem osa inimesi on taudist nakatatud oma lemmikloomade läbi.

19. okt. on Georginas, East-Gwillimbury's, Newmarket'is ja Aurora's odavad kaitsesüstimise punktid, ainult 5 dollarit koeralt või kassilt.

MARUTAUD (LYSSA, RABIES)

Miks marutaudi nii väga kardetakse?

Marutõbi on äge nakkav haigus, mis avaldub teadvuse korratuses ja närvikava suurenenud ärritatavuses, lõpuks halvatuses. Harilikult antakse haigus edasi marutõbiste loomade hammustuse läbi.

Haigusepisikud on ultramikroskoopilised ja filtreeruvad; neid on suuremal hulgal haigete loomade pääajus, seljaüdis, süljenäärmetes ja süljes, vähemal hulgal aga teistes näärmetes.

Loomulik nakkamine sünnib enamasti siis, kui marutõbise looma sülg tungib puretud haava kaudu nahaalusesse koesse, lihastesse ja närvikudedesse. Ka lakkumise tagajärjel võivad sattuda haigusepisikud haige looma süljega teise looma nahakriimustustesse. Sülg on kõige nakkavam siis, kui loomal on juba avalikud marutõve märgid nähtavad.

Ka juba 2—8 päeva enne marutõve märkide ilmumist on sülg nakkav, aga selle eel käival pikal inkubatsiooni (peite) ajajärgul ei ole ta nakkav. Haige looma piimgi võib nakatada. Haiguse peiteaeg on väga varieeruv, olenedes missuguses kehaosas nakkus tekkis. Nii võib haiguse tundemärk ilmuda peale hammustust alles mitme nädala ehk kuu pärast. Noorematel loomadel ilmuvad haiguse märgid kiiremini kui vanadel. Kui on puretud kohad kesknärvikavast kaugemal, näiteks tagumistel jalgadel, siis ilmuvad haiguse märgid ka pikema aja pärast. On juhtumeid, kus haiguse märgid on tekkinud alles mitme aasta pärast peale puremist.

Marutõve äratundmine ei tee raskusi, kui kõik haiguse tunnused on selgesti arenevad; kus aga tunnused ei ole küllalt selged, on äratundmine raskem. Kahtlane loom tuleb tingimata viia loomaarsti juurde või arst looma juurde kutsuda, loom tuleb igal juhul kinni hoida kinnises ruumis.

Tegelikult on tähtis iga looma, kelle juures äkilist ülalpidamise muudatust ja puremistungi märgatakse, marutõbe kahtlaseks pidada ja arstilt abi otsida. Peab meeles pidama, kui haigus juba arenemas, siis ei saa selle arenemist enam mingisuguste abinõudega seisma panna ega muuta.

KAITSESÜSTIMINE

Kaitsesüstimine seisab selles, et süstitakse inimesele ja loomadele naha alla õige nõrgestatud haigusepisilasi ja sunnitakse seega keha produtseerima vastuaineid, mis suudavad hävitada ka hammustamise puhul kehha sattunud pisikuid. Peab aga meeles pidama, et kaitsesüstimisel on siis tagajärgi, kui seda tehakse kohe, esimestel päevadel peale hammustamist või haige loomaga kokkupuutumist. Mida pikem aeg on hammustamisest kaitsesüstimiseni, seda vähem on sellel mõju. On haiguse märgid juba nähtaval, siis kaitsesüstimine enam ei aita. Sellepärast peetagu meeles, et arsti juurde abisaamiseks tuleb pöörduda kohe, mitte hiljem kui teisel päeval.

J. S-gi

Toronto Eesti Seltsil 325 liiget

(Algus lk. 1)

lootes et sellest rohkesti osa võetakse.

23. veebr. toimub Eesti Vabariigi aastapäeva aktus, võimalik et samas kohas. 6. aprillil on IV kevadpopurrii Eesti Majas.

Peale selle jätkatakse koolide toetamist ja head koostööd teiste eesti organisatsioonidega. Ka jätkub raamatukogus laenutamine! See on avatud igal neljapäeval kella 5-st kuni 7-ni õhtul.

Uues eelarves, mille esitas laekur P. Komi, on sissetulekute poolel $9.000, väljaminekuid $8.500. Sellejuures jäeti liikmemaks endiselt $5.00-le. Juhatusele anti õigus teha vajaduse korral eelarves muudatusi.

Valimisele tuli kolm vanuse tõttu väljalangenud juhatusliiget E. Kaju, A. Veedla ja Evi Kilu, kes nõustusid tagasi kandideerima ja aklimatsiooni korras valiti tagasi.

Varem on juhatuses esimehena J. Terts, juhatuseliikmeina Piret Komi, Leida Pajur ja Toomas Merilo.

Juhatuseliikmete kandidaatideks valiti T. Soever, V. Keelman ja J. Vares. Revisjonikomisjoni V. Poolsaar, E. Soomet ja Saade Ristmäe, kandidaatideks E. Salurand ja J. Säägi. Eesti Liit Kanadas esinduskogusse L. Pajur, V. Rein, V. Poolsaar, R. Antik ja A. Siig.

Koosolekul algatatud küsimuste all soovis esimees J. Terts teada peakoosoleku seisukohta peale Eesti Vabariigi aktust antava kohvi osas Eesti Majas,

kuna see tõi möödunud aastal seltsile $600 kahju.

Kui saaks vabatahtlikke tööjõudusid kohvilaua korraldamisel, siis see oleks teostatav, kuna Eesti Maja annab tasuta ruumi ja toidunõud kasutada.

Pärast mitmesuguste arvamiste ärakuulamist ärajätmisest ja kõrgema piletihinnaga sisse laskmisest, jäeti küsimus uue juhatuse otsustada, kas leitakse abilisi toidu valmistamisel ja kokkutuleku korraldamisel, kuna seltsi juhatus on ise samaaegselt seotud aktuse korraldamisega.

Teisena E. Soomet tegi teatavaks, et kui aastati on alati eeltöödest räägitud,

siis nüüd on „Eestlased Kanadas" jätkuteos ilmumas ja praegu köitmisel, nii et võib esmaspäeval, 30. sept. ühe eksemplari üle anda riikliku toetuse andjale.

Raamatu maht on esialgselt 320-lt leheküljelt kasvanud üle 500-leheküljeliseks. Märtsis väljakuulutatud hind jääb siiski muutmatuks. Tõenäoliselt on raamat müügil oktoobris.

Läbirääkimiste all E. Rande andis edasi soomlaste kutse, kes on organiseerimas oma pensionäride tegevust Soome Majas (Main & Danforth). Nad loodavad, et eestlased aitaksid nende kooskäimisi sisustada.

Lõpuks koosoleku juhataja tänas seltsi juhatust, kes seltsi tööd on edasi kandnud ja soovis, et nad tuleval aastal samas vaimus oma ülesandeid edasi kannaksid.

Rahvusvahelise jõuluposti tähtpäevad

Kanada Post juhib kõigi kanadalaste tähelepanu sellele, et jõuludeks ettevalmistavate toimingute juurde kuulub ka välismail elunevate sõprade ja sugulaste tervitamine. Et vältida jõulutervituste hilinemist peab need lähetama kooskõlas ettenähtud tähtpäevadega.

Rahvusvahelise tavalise posti tähtpäevad on erinevad eri provintsides. Ontarios on Aasiasse, Lõunamere aladele (South Pacific) ja Aafrikasse lähetatava jõuluposti viimaseks tähtpäevaks 3. oktoober, 1985. Lennupostiga saadetavate pakkide ja kirjade tähtpäevad on samad üle Kanada.

Kariibi riigid ja

27. november, 1985 (postipakid) **5. detsember, 1985** (kirjad) — Austraalia, Uus-Meremaa, Filipiinid, Aafrika, Kariibi riigid ja kõik Euroopa ja Aasia maad, mis pole allpool loetletud.

2. detsember, 1985 (postipakid) **5. detsember 1985** (kirjad) — Suur-Britannia, Põhja-Iirimaa, Iiri vabariik, Lääne-Saksamaa, Hollandi, Shveitsi, Rootsi, Jaapan, Hongkong ja Kanada Relvastatud jõudude postkontorid.

Lähemat informatsiooni postitariifide, tähtpäevade ja pakendite kohta võib saada kohalikust postkontorist.

Teine minister lahkus samal nädalal

OTTAWA — Lisaks eelmise nädala alul föderaalvalitsusest lahkunud kalandusministrile John Fraserile, tegi teise üllatuse parlamendis kommunikatsiooniminister Marcel Masse, kui ta teatas enese lahkumist, kuna teda süüdistatakse valimiskulutuste aruandluses näidatud summadest suuremas kulutamises.

Nalja

„Miks sa ennast nii ehid?"
„Täna on ju koosolek."
„Kas siis sina ka koosolekutel käid?"
„Ei. Mina mitte! Mees käib."

★

Mees leiab töölt koju tulles eest nutva naise.
„Küpsetasin sulle kooke, aga kui ma korraks köögist välja läksin, sõi koer kõik koogid ära."
„Ära nuta, kallis. Kui temaga peaks midagi juhtuma, ostan sulle uue koera."